

<36613912700017

<36613912700017

Bayer. Staatsbibliothek

Hist. univ. gen

334 287

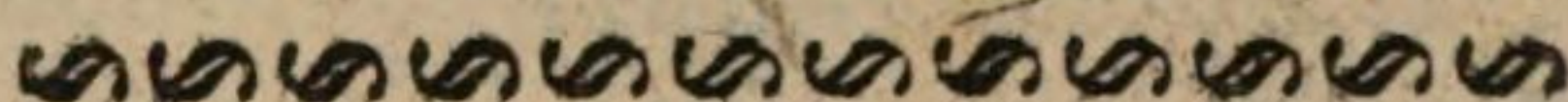
Laurentbergius

PETR: LAUREMBERGI
CRONIUS
Sive

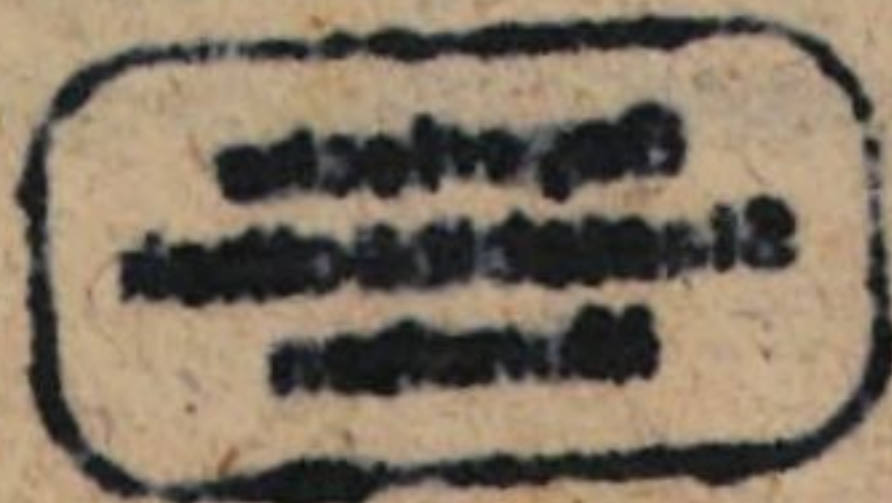
Series compendiosa rerum illu-
strum, gestarum à Mundi exortu, ad
usq; annum jam currentem

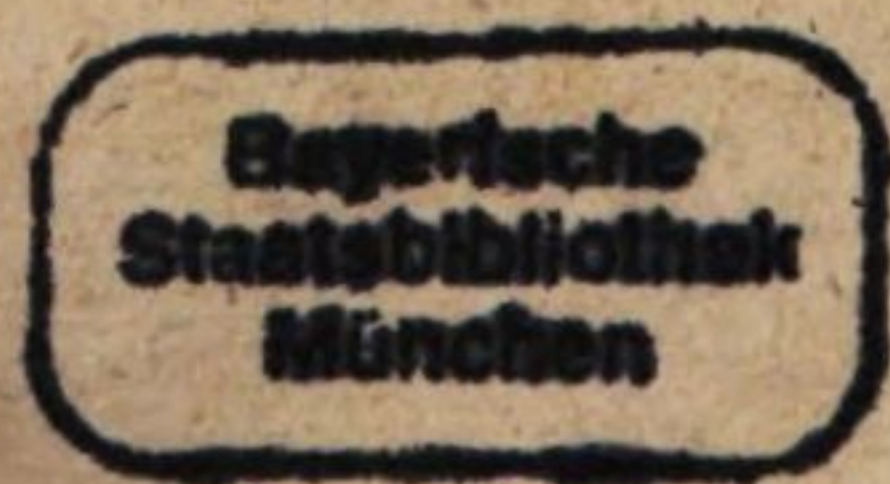
1642.

R

Exponitur
In bibliopolio Hallervordiano,

PETR: LAUREMBERGI
SERIES

COMPENDIOSA
HISTORIARUM
PRÆCIPUARUM,

A mundi exordio usq; ad annum
â nato Christo 1642. & Im-
perat: FERDINAND: III.

PRÆLOQUIUM.

TRadituri seriem historiarum à
primordiis mundi usq; ad curriculū
præsentis anni 1642. in primo limine
lubenter & procul mittim⁹ allegoricas historiæ
definitiones, qualis est illa Ciceronis, qua dici-
tur Historia esse lux temporis, magistra vitæ:
quales item plurimæ sunt aliorum. Vos sci-
tote indolem historiæ positam esse in eo, quod
sit rerum gestarum fidelis enarratio, additis
locorum, temporumq; circumstantiis. RES
verò enarrari oportet, ne cum figmentis &
fabulis confundatur historia. Tum fidelem
oportet esse Historicum, ne quid ad arbitrium
alienæ libidinis effutiat; citra gratiam, citra o-
dium. Deniq; accedat regionum annorum-

que designatio, quæ sunt quasi columnæ duæ, quibus nititur structura totius ædificiî historici. Cæterum cum res omnes gestæ sint vel à Deo, vel ab hominibus, homoq; referri soleat ad duplicem finem, ad Deum & homines alios, proinde duplex erit historia : *sacra & profana*. Quin insuper id præmonitos vos venio nullius profani scriptoris monumenta seu opera ulterius aut antiquius sese extendere, quam ad bis millesimum annum post conditum mundum.

Non excedunt tempora Nini, qui primæ Monarchiæ autor fuit, sed omne id temporis curriculum, quod fuit bis mille annorum, pertinaci silentio involutum nesciretur, absque divino scriptore Moyse esset, è quo tanquam ex fonte haurienda est historia, de rebus gestis ante quatuor Monarchiarum initium.

Poterit igitur ambitus Syntagmatis huius historici includi quinque membris, quorum erit primum de *etate ante Monarchicâ* bis mille annorum. Secundum : *Prima Monarchia Chaldeorum*, quæ perennavit mille quadringentos annos. Tertium : *Monarchia Persarum*, quæ viguit per annos bis centum duodecim. Quartum : *Monarchia Græcorum*, cuius fuit duratio per annos ducentos nonaginta.

ginta & unum. Quintum: *Monarchia Romanorum ultima*, quæ incepit quadraginta sex annis ante natum Christum, & porro post eundem natum floret per annos mille sex centos triginta octo. Omnes hos annorum calculos si addendo collegeritis in summam, erunt nunc à mundo condito *anni quinquies mille quingenti nonaginta unus*. Quicquid intra hunc decursum temporis memoriâ dignum evenit inter homines, id impofterum (cum bono Deo) succinctè sumus enarraturi.

LIBER PRIMUS,

A. M.

De

Ætate antemonarchica.

ADAM, EVA.

DEUS post mundum conditum & perfectum sexto die creationis, formavit ex gleba terræ rubra Adamum; & ex Adami costa conjugem ipsius Hevam, in statu innocentiae & sapientiae; illisq; usurpandum dedit hortum in Eden, ad vitæ sustentationē & amœnitatem, qui & arboribus pulcherrimis erat confitus, & quatuor fluminibus irrigatus. Fuit procul dubio hic Paradisus situs in Mesopotamiæ aliquo angulo versus Assyriam supra Chaldaeam.

dæam. Nam hanc esse terram Eden, ex sacris literis liquet Ezech. 47. ubi hodiernum fluvii illi quatuor spectantur; ab occidente Euphrates, ab oriente Tygris, &c: Adam sapientissimus, conspectis animalibus omnibus nomina indidit, indoli cujusq; convenientia; Sed iste amænissimus Paradeisus locus fuit ubi in ærumnabilem perniciem præcipitarunt, tum semetipsos, tum posteros primi hi Parentes. Degustarunt enim fructum arboris, cujus esus illis erat interdictus: Non multo post promissio illis facta fuit de semine contrituro caput serpentis; Et tùm expulsi fuêre ex Paradiso, commoratiq; in locis circumvicinis, id est, in ea quam dixi Mesopotamia. Adam postquam vixisset annos nongentos triginta, genuissetq; liberos, mortuus est. Haud dubio plurimos reliquit procreatos tam longo temporis spatio, sed è quibus tria tantum nomina annotata sunt.

C A I N, A B E L.

Extra Paradisum igitur primo omnium Adam genuit Cainum, qui primus est ex patre & matre natus; post genuit etiam Abelum: Iste erat Opilio, hic Agricola: Cain perversus, Abel probus. Cum uterq; Deo primitias obtulisset.

set, descendit quidem de coelo flamma, & Abelis sacrificium devoravit, utpote Deo gratum: at Caini munus neglectum fuit & contemptum, proinde Cain ductus odio adversus fratrem Abelem, ipsum occidit.

Hoc nomine Cain à Deo maledictus in exilium ablegatur; facitq; secessionem à parentibus, abducta haud dubio secum una è sororibus suis; Postmodum civitatem quoq; extruxit, nimirum intra tot annos crescente multifariam illius progenie; (nam Philo Judæus Cainum vixisse tradit annos 730.) eiq; de filio suo primogenito HENOCN nomen imposuit. Priora ista acta sunt intra primum centenarium annorum mundi. Caini generatio aut progenies talis fuit. Cain genuit Henoch primum. Henoch, Irad, Mahujael, Methusael, Lamech, Jabal, Jubal, Tubalcain, Naema.

In hac serie notandum: Henochum Caini filium, fuisse distinctum ab Henoch filio Sethi. Poterit igitur ille dici Henoch primus, hic secundus. Deinde & Lamech hic primus (secundus Lamech fuit Sethi filius) Vir nequissimus, & progenitori similis fuit, qui duas sibi adjunxit uxores, cum Deus uni viro unam dedisset. De hac prosapia Caini non sumus

A. M. magnoperè solliciti; neque enim exinde debebat oriri Messias, cujus gratia à Deo omnes historiæ ordinatæ sunt: Quin potius omnis hæc progenies periit, & deleta est diluvio, nec quisquam supermansit. Sic igitur Abel erat occisus, & Cain mortuus.

SETH & EJUS PROGENIES.

130 Proinde Deus donavit Adamo tertium filium, melioris frugis, qui vocatus est Seth: atq; is fuit vir, ex cujus posteris & nepotibus tandem genitus est Christus. Sethi tempore primum coeptum est prædicari nomen Domini.

1056 Profapia Sethi hæc est. Adam, Seth, Enos, Kenan, Mahaleel, Jared, Henoch secundus, Methusalem: Lamech secundus, Noach. Est igitur Noah decimus ab Adamo, quemadmodum (ut post videbimus) à Noach decimus est Abraham. Cum Noaho finitus est primus millenarius mundi, vel temporis antemonarchici. In hac serie Sethi tres posteriores ante Noachum celebriores sunt, I. Henoch, qui postquam per trecentos annos prædicasset nomen Domini, non gustata morte vivus translatus est in cælum, ob pietatem & vitæ innocentiam; vixit tot annos, quod dies habet annus sc. 365.
II. Ma-

II. Mathusalem Henochi filius omnium mortalium annosissimus & maximè longevus fuit, annorum 969. III. hujus filius Lamech annos vixit septingentos septuaginta septem. 777

Noah filius Lamechi, genitus anno mundi 1056. habuit tres filios, Japhet, Sem & Cham. Cum ætate Noachi Deus ob scelera constituisset genus humanum perdere, jussit Noam fabricari arcam, in quam mandato Dei ingres- 1656
sus est, tum ipse, tum ejus tres filii, juxtaque cum illis quatuor, uxores, & universum octo homines; Tum præterea in arcam intromisit Noah septem paria de quaq; specie animalium mundorum; & unum par de immundis. His arcâ receptis Deus fores arcæ foris occlusit; cæperuntq; pluviae decidere per quadraginta dies ac noctes; donec omnis anima vivens in sicco, extra arcam interierit, & aqua supergressa sit altissimorum montium cacumina. Constitit aqua super faciem terræ per dies centum quinquaginta. Noah in arca mansit aquis defluentibus per annum & undecim dies. Interea neq; ipse, neq; filii ipsius generarunt: neq; ullum arcâ asservatum animal: Finito diluvio Noah egressus est cum tribus filiis Japhet, Sem & Cham, qui postmodum terram ab hominibus vacuum, occuparunt.

A. M. omniaq; animalia, desertâ arcâ terram iterum contigerunt, & novâ benedictione, (nam primæva cessaverat in arcâ) donantur à Jehova.

JAPHET primogenitus in ditionem suam accepit universam Europam: Hic igitur omnium nostrum est Autor, sumusq; nos audax Japheti genus; Germani, Galli, Hispani, Muscowitæ &c. omnes quondam Ethnici.

SEM secundus natus, originem præbuit Patriarchis post diluvium Hebræis Judæisque omnibus, ipsiq; adeo Christo: Omnes Judæi oriundi sunt à Sem.

CHAM tertius seu minimus, maledictus ob prostitutum irrisione parentem ebrium, primus fuit autor & progenitor primæ Monarchiæ.

Illud notandum obiter: Sicut Noah decimus fuit ab Adamo, sic decimum à Noah esse Abrahamum, sobolem ipsius Semi, de quo ejusque filiis, dicemus sub prima Monarchia.

Porro ad Chamum quod attinet, filius ejus fuit Chus, Chusi filius Nimroth, primus terræ Induperator fortissimus, abs quo nonnulli auspiciantur primam Monarchiam Assyricam. Hic Nimroth unâ cum subditis quos sibi associaverat, conatus est extruere turrem, cujus fastigium

stigium ad coelum pertingeret; sed desistere coactus fuit ab opere, immissa à Deo linguarum confusione. Condidit hic Urbem Babylonem in Assyria. Nimrodi filius fuit Belus, & Beli filius Ninus, cum quo nos auspicamur primam Monarchiam. Atq; ita tempus antemonarchicum in profanis claudit Belus: in sacris progenitores Abrahami.

LIBER SECUNDUS,

De

Monarchia prima Assyriorum

Chaldaeorum & Babyloniorum.

PARTICULA I.

2000

Capita secularia I. Monarchiæ,

I. NINUS.

A Nino celebriores Historiographi auspicantur primam Monarchiam: ultra tempora Nini profanorum Autorum se extendit, testibus Justino, Vellejo Paterculo, Diodoro Siculo, & aliis. Ninus Dominus fuit Assyriæ, Mediæ, Persiæ, Chaldaæ. Extruxit Urbem Niniven; postremum illi bellum fuit cum Zoroastre; quo finito & ipse vitam finivit.

II. SE

II. SEMIRAMIS.

Fuit hæc Nini Uxor, quæ quomodo ad Imperium pervenerit, intelligere poteritis ex Justino, qui scribit, eam defuncto marito assumpsisse habitum Viri. Muretus tamen refert fuisse concubinam vernæ alicujus Regii, Ninum ejus amore captum sibi adjunxisse, & coaptasse in conjugem. Hanc cum libidine regnandi aliquando teneretur petiisse, à Nino ut per unum saltem diem sibi concederet plenum Imperium, eâ lege uti quidquid juberet protenus daretur effectui. Eo impetrato Semiramidem initio levia quædam imperitasse: paulo post majora, ad quo omnia expedienda cum satellites promptissimos vidisset, tandem jussisse Ninum interfici. Interficitur; ipsaque ex imperio diurno sibi paravit diuturnum. Semiramis res gessit supra muliebrem sexum. Babylonem cinxit muro celeberrimo & famoso; qui & annumeratus fuit septem mundi miraculis; Cum tandem proprii filii Ninie sollicitaret concubitum, ab eo ense transfossa est.

III. NINIAS.

Ninias duorum priorum filius, quemadmodum sexum cum matre sic & animum visus est

fus est commutare, solis voluptatibus deditus: A. M.
 Administravit Imperium suum per Regulos,
 inter quos fuit quoque KedorLaomor, qui
 dum compesceret Reges Gomorrhæorum, et-
 iam Lothum Abrahami ex fratre nepotem ca-
 ptivum abduxit, quem tamen Abraham ite-
 rum vindicavit in libertatem, ut legitur Gen.
 cap. 12.

IV. NINIÆ SUCCESSORES.

Post Niniam administrarunt Imperium
 in Assyria plurimi Reges, qui numerantur or-
 dine tringinta tres; sed sola nomina, nihil re-
 rum ab iis gestarum. Hi ultra mille & am-
 plius annos dominati sunt Imperio Assyriaco.
 Hos saltem sicco pede præterimus.

SARDANAPALUS.

Fuit hic Vir muliere corruptior, aliàs di- 2000.
 ctus excelsus, dominus, everfor; semper vixit
 inter greges scortorum, solitus ipse quoq; la-
 nam & purpuram nere, muliebri habitu indu-
 tus: neminem admittebat ad aspectum & al-
 loquium, sed per Regulos & Præfectos omnia
 agebat. Hunc cum aliquando Arbaces præf-
 ctus Mediæ & Persiæ vidisset sedentem inter
 mulieres, & eum ducentem, dixit, nefas esse
 tantum virorum parere uni mulieri: proinde
 facta

facta conſpiratione adſcito in ſocietatem Be-
leſo Chaldæo ſacerdote, bellum intulerunt.
Sardanapalo, eumq; poſt aliqua prælia devic-
erunt. Qui desperans omnem theſaurum
Regium ſeq; ipſum in rogum coniecit & con-
cremavit; hoc ſolo imitatus virum.

SCHISMA IMPERII ASSYRICI.

Extincto Sardanapalo incepit regnum
Aſſyricum in tres factiones, ſeu tria diſtincta
regna ſecerni, quæ tamen adhuc pertinent ad
hanc primam Monarchiam. In Græcia &
Media Regem ſe proclamavit Arbaces, occiſor
Sardanapali; In Chaldæa reges novi alii: in Aſ-
ſyria pauci adhuc Aſſyrici. Ultimus inter
Reges Aſſyriorum fuit Aſſur Addon. Inter
Chaldæos potentiffimus fuit Nebucadnezar,
ejuſq; nepos Balthaſar, qui fuit ultimus Chal-
dæus. In Media Arbacem ſeqvuti ſunt alii
ut Aſtiages, Darius, Medus & Cyrus; ſed apud
hos Medos & Perſas manſit monarchia Medo-
rum & Perſarum, cujus caput fuit Cyrus, de
quo ſub II. Monarch.

PARTICULA II.

*De Hiſtoriis ſacris correſponden-
tibus primæ Monarchiæ.*

Tres

Tres Patriarchæ post diluvium A. M.

ABRAHAM, ISAAC,
JACOB.

Circa exitum temporis Antemonarchici,
circa initium primæ Monarchiæ ætate Ni- 1950
ni & Semiramidis vixerunt parentes Abraha-
mi Nahor & Thara. Abraham floruit circa
annum quinquagesimum post bis mille an-
nos à mundo condito. Cujus nepos ex fra-
tre fuit Loth, fidelis Abrahami Socius in pere-
grinationib9. Abrahami filius fuit Isaac, Isaaci 2048
Jacob. Hi tres ultrò citroq; peregrinati sunt 2108
& habitarunt in Chaldæa, Mesopotamia, Ca-
naan: Aliquando recto itinere perrexerunt in
Ægyptum, & hinc iterum in patriam suam;
Hi suum curriculum absolverunt annis circi-
ter bis centum & quinquaginta. Inter Jaco-
bi duodecim filios fuit & Joseph, qui in Ca-
naan venditus, & traductus in Ægyptum, ibi
quid rerum gesserit, in Genesi narratum est. 2217

PATRIARCHARUM POSTERI.

Postquam Josephi memoria & beneficia,
quibus Ægyptum affecerat, oblivione jam e-
rant oblitterata, per multos annos surrexit no-
vus Rex Pharaon. (nam omnes Reges Ægypti,
gene

A. M. generali titulo dicuntur Pharaones : & Pharaon, cui Joseph venditus fuit, proprio nomine dictus fuit Amasis) cognomine Busiris, qui populum Israeliticum nimis quam sese multiplicantem, delere conatus est, promulgato decreto, ut omnes masculi suffocarentur.

DUO DUCES MOISES & JOSUA.

2450. Sub hoc Busiride natus fuit Moises, floruitq; Anno mundi bis millesimo trecentesimo & octuagesimo :

De hoc viro prolixæ sunt sacræ literæ : Moises multis Miraculis editis, quibus sese opposuerunt Magi Pharaonis, Jannes & Jambres, teste Paulo 2. ad Tim. 3. tandem ex Ægypto eduxit Israelitas, versus terram promissam, quod factum anno mundi bis millesimo, quadringentesimo & quinquagesimo quarto: deduxit verò eos per mare rubrum, & quidem teste infallibili Topographia, ubi mare rubrum latū fuit ad viginti circiter milliaria, quod iter vix septem aut octo dierum spatio potuerunt absolvere, tam immensæ hominum cohortes. Exierunt sexcenta millia hominum bellicosorum, non numeratis foeminis, infantibus, & impedimentis. In deserto commorati sunt
qua-

quadraginta annos, circumducti per varias A. M.
ambages, quo temporis spatio, in deserto &
via hac, omnes ad unum obierunt qui exie-
rant, exceptis Josua & Caleb. Mose mortuo, 2493
Josua factus est Dux populi, scil. liberorum à
Patribus relictorum, & introduxit eos in ter-
ram promissam.

QUATUORDECIM JUDICES.

Duobus Ducibus successerunt ordine
Judices quatuordecim, quorum initium anno 2511
mundi bis millesimo quingentesimo vigesi-
mo. Hi rexerunt populum per trecentos quin-
quaginta annos, usque ad annum mundi bis
millesimum octingentesimum septuagesimum.
Fuerunt autem hi ordine, 1. Othoniel vel Ath-
niel, 2. Ehud, 3. Samgar, 4. Debora & Barack,
5. Gideon, 6. Ahimelech, 7. Thola, 8. Jair,
9. Jephtha, 10. Ebzan. 11. Elon, 12. Abdon, 13.
Simson, 14. Eli. Horum Historia plenius legi 2800
potest in libris Judicum.

TRES REGES.

Post Judices quatuordecim sequuti sunt
Reges tres. Noluerunt enim Israelitæ con-
tenti esse Judicibus: Sed Regem poposcerunt
magno clamore: itaque Judicem ultimus &
Propheta Samuel in Regem unxit Saulem, qui 2878
B solo

A. M. solo biennio probus fuit : post nequam & perversus, suoque tandem ipsius gladio incubuit.

D A V I D.

2880

Sauli successit David, ipsius gener est armiger: feliciter regnavit: floruit: & mortuus est anno ætatis septuagesimo.

S A L O M O N.

2931 Tertius Rex Salomon Davidis filius floruit aliquot annis post patrem, quo Rege nec sapientior, nec potentior, nec ditior à Sole unquam visus est. Hic ineffabilem possedit auri vim; argenti verò tantum, quantum est lapidum in stratis platearum. Extruxit Deo templum, in quo opere occupati fuere octuaginta mille operarii, septuaginta mille ministrantes, ter mille trecenti inspectores; Ipse Salomon quotidie aluit in aula sua quinquaginta mille homines: quadraginta mille equos ad opera: duodecim mille equos ad itinera: habuit septingentas uxores legitimas, & trecentas pellices.

Sub senium consensit in idololatriam mulierum suarum: tamen ultimò omnia vanitatis condemnans, piè mortuus est, ut pater ipsius.

REGNUM

REGNUM SALOMONIS DISTRACTUM.

A. M.

Ut omnia ad summum fastigium deducta tandem ruunt: sic & florentissimum Salomonis regnum. Illo enim mortuo secessum 2970 est in duas factiones: duæque tribus Judæ & Benjamin, elegerunt sibi peculiare Reges, dictos Reges Judæ; Cæteræ decem tribus item peculiare Reges Israelis; quorum regimen & primum auspiciū incidit in annum mundi ter millesimum: duravitq; per quadringentos circiter annos. Reges Judæ fuere numero viginti: inter quos ultimus Zedechias circa captivitatem Babyloniam.

Reges Israelis fuerunt novendecim. Exitus & terminus horum Regum fuit temporibus Danielis Prophetæ, cum quo finiunt historiæ Sacræ sub prima Monarchia, circa annum à mundo condito ter millesimum quadringentesimum. Sub his regibus floruerunt omnes Prophetæ, quorum monumenta in Bibliis leguntur.

PARTICULA III. Historiæ Græcæ sub prima Monarchia.

Tempore primæ Monarchiæ in Græcia.

A. M. non fuit unum Regnum, sed varii Principes, varia Respub:, privum & peculiare regimen exercuerunt in suos. Nimis prolixum foret historias omnium recensere : Et certè tædet me hoc facere cum sciam pleraq; à Græcis tradita fabulis & vanitate esse plenissima. Missis aliis hic saltem Trojanas historias recensebo succinctè. In agro Trojano, qui interventu Archipelagi & maris mediterranei, sejunctus fuit à reliqua Græciâ, primo omnium dominatus est Teucer: quem secutus Dardanus: eumq; Tros conditor Urbis Trojæ: abs quibus hi populi dicti sunt Teucrici, Dardani, Troes.

Exitus
Israeli-
tarum
2484 Eorum successor fuit Ilus, qui arcem Trojanam, Ilion, extruxit: vixerunt hi tempore duorum ducum Moïsis & Josuæ; Post illos Laomedon gubernavit, tempore primorum Judicum, ejus ætate tum Hercules, tum Jason & Argonautæ suas expeditiones instituerunt. Postremus ditionis illius Rex fuit Priamus, cujus filius Alexander, (aliàs Paris) cum Græciam perlustrans uxorem Regis Menelai per vim abripuisset, cœperunt reliquæ Græciæ Heroes, Agamemnon, Nestor, Achilles, Ulysses aliiq;, collectis militibus & classibus instructis Trojanis bellum movere. Priamus cum suis filiis, Hectore, Deiphobo itemq; Ænea, principe Troja-

Trojano, pro viribus defendere urbem & regionem suam : tandem post integrum decennium obsidione peracta per fraudem & dolum capta, expugnata & in flammam coniecta fuit Troja. Periitq; Priamus cum omnibus suis. Sed nec meliorem sortem experti sunt Græci, qui vel in reditu, vel apud suos plæriq; miserè perierunt.

Hoc adjungendum ad historias Græcas, quod tempore Prophetæ Danielis in Græcia vixerunt & floruerunt septem Sapientes, & distissimus Rex Croesus.

PARTICULA IV.

Historiæ Romanæ respondentes primæ Monarchiæ.

In campo Romano seu in Latio, qui vixerint, aut imperaverint hominib9 initio primæ Monarchiæ, non annotatum est in historiis. Circa tempora Mosis & Josuæ tenuerunt has oras populi Aborigines, sic appellati, quia illorum primordia nemo nescivit : Horum Rex postea factus est Janus, qui ob prudentiam summam creditus est duplicem habuisse faciem. Janum secutus est Latinus circa tempora primorum Judicum: (& quidem circa ætatem Debora) cujus filia Lavinia, quæ

A. M. initio Turno Regi Rutilorum fuerat desponsata, postea data est in uxorem Æneæ principi Trojano, qui post primam conjugem Creusam deperditam, ab exitio urbis Trojæ, illuc exul venerat.

Post Æneam regnavit ejus filius Sylvius : & tandem universim ordine sibi invicem succedentes tredecim Sylvi alii : inter quos ultimus fuit Sylvius Amulius : hujus frater Numitor. Numitoris filia Rhea Sylvia, alias Ilia
 3198 dicta, compressa nescio à quo milite, quem Martem fuisse dicunt, peperit gemellos, Romulum & Remum, primos conditores urbis Romæ. Romulus postquam Remum fratrem interfecisset, Regem se fecit primum urbis Romæ. Post hunc mortuum electus est Numa Pompilius, vir admodum religiosus. Tertius Romanorum Rex fuit Tullus Hostilius. Quartus, Ancus Martius. Quintus, Tarquinius Priscus : qui & Lucumo, cujus uxor Tanaquil omnium mulierum imperiosissima & maxime fastuosa. Sextus, Servius Tullius, cum quo finitur prima Monarchia. Septimus, Tarquinius superbus, cujus ætas incidit in initium secundæ Monarchiæ.

Sylvii isti vixerunt tempore posteriorum
 Judicium.

Reges

Reges hi septem temporibus trium Re. A. M.
gum, Saulis, Davidis & Salomonis, ut & se-
quentium.

Finis primæ Monarchiæ.

LIBER TERTIUS.
De
*Monarchia secundâ Persarum
& Medorum.*

PARTICULA PRIMA.

EXtinctis & abolitis Regibus omnibus As- 3400
syricis, Chaldæis & Babyloniiis, dixi ad Me-
dos devolutam esse potestatem : apud quos
ultimus sub prima Monarchia fuit Astyages.
Coepit verò secunda Monarchia circa annum
mundi termilesimum quadringentesimum :
perennavitq; usq; ad termilesimum sexcente-
simum duodecimum annum mundi : Tota e-
jus duratio annorum ducentorum duodecim :
multò sane inferior Monarchiâ primâ, si du-
rationem spectemus.

I. CYRUS.

Primus Princeps & caput Monarchiæ se- 3410
cundæ, idest Persicæ, fuit Cyrus, cujus ortum
& incrementa eleganter describit Justinus.

A. M. Dicitur in Sacris Cores. Fuit Rex verò Dei cultui addictus : multo favore Judæos prosequens. Tandem à Tamiride Massagarum vel Scytarum Regina, cui bellum intulerat, trucidatus, & caput ejus utri pleno sanguinis injectum est.

2. CAMBYSES.

3426 Cyri filius, plurimum desciscens à virtute paternâ Ægyptum imperio suo adjecit.

Magus SMERDIS.

3429 Cambyfi successit supposititius quidam Magus, nomine Smerdis, qui à Proceribus regni occisus fuit, neque æstimatur inter Monarchas.

3. DARIUS.

3432 In locum Smerdis surrogatus est, & per equi sui hinnitum ad imperium promotus, Darius Hytaspis filius : unus ex satellitibus regiis, qui Græcis bellum intulit : quod ipsi dixerunt primum bellum Persicum.

4. XERXES.

3464 Sequitur Xerxes, omnium Regum Persicorum potentissimus, quod ipsum iam ante Danieli Prophetæ præfagiverat Angelus. Hic idem est, qui in Bibliis dicitur Ahasverus, cujus prima uxor Vasthi repudiata, secunda Esther. Xerxes bellum itidem movit Græci, quod fuit
secun-

secundum Persicum bellum. Introduxit Xer- A. M.
 xes hoc bello in Græciam tantam hominum
 multitudinem, ut ab iis integra flumina fue-
 rint ebibita, vastissimi montes transportati,
 ingentes terræ tractus à continente abscissi &
 circumnavigabiles facti. Herodotus scribit,
 fuisse sexies millena millia capitum. Sed totus
 hic exercitus brevissimo temporis spatio in-
 nihilum est redactus à Græcis, ipseque Xerxes
 deliciis diffluens occisus à suis.

SUCCESSORES XERXIS.

Xerxem ordine seqvuti sunt hi. Quintus, 3525
 Artaxerxes Longimanus: Sextus, Darius No-
 thus vel Spurius. Septimus, Artaxerxes Mne- 3547
 mon: Octavus, Ochus, turpissimus homo,
 qui octuaginta suos fratres occidit, una die,
 ipse iterum occisus à Bagoa Eunucho: Arses
 filius Ochi, quem & ipsum Bagoa interfecit.
 Ultimus Persicorum Regum fuit Darius Co-
 domannus, quem Alexander Magnus & bello
 invasit, & omnem illius exercitum stravit, & 3620
 Dario interfecto imperium transtulit ad se.

Atque ita cum hoc Dario Codomanno
 finita est secunda Monarchia Persarum, circa
 annum termillesimum sexcentesium vige-
 simum & paulò amplius.

A. M.

PARTICULA II.

Historia Judaica sub secunda
MONARCHIA.

3410

Auspicante hac secunda Monarchia soluta est captivitas Babylonica septuaginta annorum, & consciscente Cyro primo Monarcha Persico, in libertatem redierunt Judæi, quadraginta duo mille trecenti & sexaginta. Hi non solum receperunt à Cyro vasa aurea olim è templo surrepta: sed & potestatem condendi novū templum, quod & auspicati sunt: sed sequentum Regum perversitate pressi ab opere destiterunt, donec tandem sub Dario Notho permoti concionibus Prophetarum Zachariæ & Haggai, ædificationem templi promoverunt. Hujus Darii Nothi successor Artaxerxes Mnemon, in aula sua habuit scribam Esdram, & à poculis seu pincernam Nehemiam: Horum auxilio & consilio Judæi novis constitutionibus & legibus ornati sunt, coeptaq; Jerusalem novis mœnibus circumdari, & durarunt res Judaicæ in hoc statu usq; ad exitum secundæ hujus Monarchiæ.

PARTI.

PARTICULA III.

*Historia Græcæ correspondentes
secunda Monarchia.*

Temporibus Cyri & Cambyſis in Græciâ Athenienſes à Piſiſtrati poſteris (Piſiſtrati dæ dicti fuere) per tyrannidem atrociffimè fuere oppreſſi & exagitati, ex qua tandem liberati vindicatiq; fuere, circa primum bellum Perſicum, quod Darius Hyſtaſpis Græcis intulit. Ei ſe oppoſuerunt Athenienſes duce Milthiade, cujus tropææ in ſcriptoribus Græcis utramque paginam faciunt. Hic ductu Milthiadis à Græcis decem millibus, cæſi ſunt Perſæ bis centum mille: Verum magnus hic dux Milthiades ob crimen peculatus in carcere turpiter mori eſt coactus.

3432

Secundum Bellum Perſicum,

A Xerxe illatum fuit Græcis novū bellum, quod ipſi dixerunt ſecundū Perſicum. Quantum exercitus à Xerxe introductus ſit in Græciam diximus in hiſtoria Xerxis. His ſeſe oppoſuerunt Lacedæmonii ſeu Spartani, & Athenienſes, uſi ad hoc Bellū operâ, Spartani quidē Leonidis & Pauſaniæ: Athenienſes verò Themistoclis, Ariſtidis & Cymonis. Comiſſa ſunt

qua

3464

A. M. quatuor prælia memorabilia: primum ad angustias Thermopylarum, ubi (mirabile dictu) trecenti Græci straverunt vicies mille Persas, Duce Leonide. Secundum ad Artemisium promontorium duce Themistocle. Tertium ad Salaminem insulā, ubi Persæ magnam cladem fuere passi, & Athenienses, duce Themistocle, navibus profecti sunt alio; urbi in flammam conjectā. Quartum ad Plateas, ubi totus Persicus exercitus profligatus cæsusque fuit cum suo duce Mardonio. Hic Græci incredibilem auri & opum aliarum vim indepti, seipsos perdiderunt luxu. Athenienses verò urbem suam restaurarunt invitis Lacedæmoniis.

BELLUM PELOPONESIACUM.

3525 Sub Artaxerxe Longimano, & Dario Notho Græcis cum exterum hostem non haberent, sæviverunt in propria viscera, & aliæ civitates alias bello invaserunt. Sicq; seipsas attriverunt mutuò, & hoc bellum à scriptoribus vocatur Peloponense, in quo primas egerunt Spartani & Athenienses. Circa hæc tempora floruerunt in Græcia omnes bonæ literæ & artes, & viri toto orbe celeberrimi, Hippocrates, Herodotus, Democritus, Anaxagoras, Socrates,

crates. Philosophi, Euripides, Sophocles, A. M. Poetæ; tum Xeuxes, Polycletus, Parafius insignes pingendi artifices. Sub Artaxerxe Mnemone vixerunt Plato & Diogenes Athenis. Plato docuit in loco, qui Academia dictus est. Ochi tempore ibidem dominatus est Philippus Macedoniae Rex, homo vafer, qui 358 non fide sed propria utilitate bella gessit, rogatus à vicinis. Hic ex uxore Olympiade genuit Alexandrum Magnum, primum auspicem tertiæ Monarchiæ Græcorum. Hoc tempore vixit Aristoteles discipulus Platonis, per viginti annos; Alexandri Magni præceptor & secretarius per decem annos. Deniq; sub Codomanno ultimo Persico cœpit emergere Alexander magnus.

PARTICULA IV.

Historiæ Romanæ, parallelæ

Monarchiæ Persicæ.

Cyro & Cambyse regnantibus Romæ 2420 dominatum exeruit Tarquinius superbus, septimus & ultimus Regum Romanorum, cujus tum crudelitatem, tum alia memoratu digna eleganter recenset Livius, quem consulere poteritis. Hic primus extruxit capitolium in monte Tarpejo. Hujus filius Sextus

A. M. tus Tarquinius stuprum intulit Lucretiæ, quæ uxor erat Tarquinii Collatini. Hoc scelere moti Romani & Tarquinius & ejus progeniem pepulerunt in exilium, neque unquam postea Reges Roma habuit, usque ad Julium Cæsarem, primum autorem quartæ Monarchiæ. Amoto Tarquinio mox creati sunt duo Consules, L. Junius Brutus, filius Servii Tullii Sexti Regis, & Tarquinius Collatinus, maritus Lucretiæ: Sed hic ob invisum nomen Tarquinii depositus fuit à Consulatu, & in ejus locum electus Valerius Publicola. Tarquinius confugit ad Porsennam Regem Heturiæ, qui eo nomine Romanis bellum movet, in quo tum Horatii Cocles ob defensum pontem suplicium; tum Mutius Scævola, ob combustam igne manum; tum Clelia virgo, ob tractum natando Tybrim, suam, & sane dignissimam gloriam fuere consequuti.

Hæc acta sunt sub Dario Hyftaspi.

3430 Xerxis tempore evenit clades Fabiorum, qui numero trecenti & sex, Vejos conabantur aggredi: Sed omnes interierunt: extinctaque fuisset hæc familia, nisi unus Fabius infans Romæ mansisset, qui postea cunctator dictus fuit. Sub Artaxerxe Longimano introductæ sunt Leges duodecim tabularum. Sub Dario Notho

tho Romani continuarunt bella cum vicinis. Sub Mnemone Furius Camillus suam profapiam & famam in fastigium evexit, dum Vejos post decennalem obsidionem, subjugavit. dum ab exilio revocatus Capitolium, & reliquum Imperium Romanum, liberavit à potestate Brenni Ducis Gallici. Sub Ocho Marcus Curtius se præcipitavit in speluncam seu hiatum, qui exhalans mephitim urbem pestiferè exhauserat: Tunc quoq; L. Manlius postea Torquatus dictus, cum Gigante quodam Gallo duellum iniit, eumq; devicit. Sub ultimo Codomanno Dionysius Siciliae Tyrannus in exilium pulsus, pædagogi officio fungi coactus, pueros erudire cœpit; & sic victum sibi parare. Atq; hic secundæ Monarchiæ terminus est.

Finis secunda Monarchiæ.

LIBER QUARTUS, De *Monarchia tertia Græcorum.*

ALEXANDER MAGNUS.

DEvicto, ut ante dictum, Codomanno, devoluta est rerum omnium summa ad Alexandrum Magnum, qui primus est autor & inceptor

A. M. inceptor tertiæ Monarchiæ Græcorum. Ejus
 initium incidit in annum mundi ter millesi-
 3630 mum sexcentesium vigesimum. Finis in an-
 num ter millesimum nongentesimum unde-
 cimum, unde tota illius duratio ducentorum
 nonaginta unius annorum. Igitur Alexan-
 der M. subvectus ad regnum Macedonicum,
 post patris Philippi mortem ætatis vigesimo
 anno; postquam Persiam, Mediam, & provin-
 3620 cias Monarchiarum in potestatem suam rede-
 gisset, etiam ad Indias sese penetravit, quo ne-
 mo venerat ante illum præter Semiramidem.
 Hic ducta uxore Rhoxana filia Satrapæ, rediit
 in Persiam, ibiq; item sibi junxit matrimonio
 Statiram Codomanni filiam: Tandem cum
 duodecim annos belligerando imperium suū
 stabilivisset, essetq; factus Rex quasi totius ter-
 ræ, mortuus est anno ætatis trigesimo tertio
 exacto, feбри ardente, postquam se nimis vino
 invitasset, anno ante natum Christum trecen-
 tesimo vigesimo primo; reliquit post obitum,
 matrem Olympiadam, Roxanam uxorem gra-
 vidam, quæ peperit posthumum Alexandrum:
 itemq; filium Herculem ex alia quadam fo-
 mina, & tandem Aridæum fratrem suum ute-
 rinum.

ALEXANDRI SUCCESSORES.

A. M.

Demortuo Alexandro ingentes turbæ ex-
 ortæ sunt inter relictos duces Exercituum, 3627
 quisnam solio regio admovendus esset? Vix
 quispiam fuit inter Proceres, qui non fatege-
 rit esse Rex: unde mutuis cædibus plurimi con-
 ciderunt. Referunt Historici ex his Alexan-
 dri Magni ducibus, unum aliquem navi vectū,
 cum suis pervenisse in Megapolim, usum loco
 insignis aut vexilli capite Bucephali Equi Ale-
 andrini. Ab eo postmodum descendentes
 reges Megapolitani, inter quos primus fuit
 Antirius, inter insignia sua semper usurparunt
 & retinuerunt caput Bucephali in hunc usq;
 diem. Cæterum regnum Alexandri divisum
 distributumq; fuit in quatuor partes, quas oc-
 cuparunt singulas singuli quidam reges; Ægy-
 ptum Ptolomæus, Syriam Seleucus, Asiam
 minorem Antiochus, Macedoniam & reli-
 quam Græciam Aridæus, Frater Alexandri M.
 sed ita ut Aridæum agnoscerent pro summo
 capite.

REGES MACEDONIÆ.

In Macedonia Aridæus frater uterinus A. 3630
 Alexandri summam nactus est potestatem, sed
 cum turpissimis vitiis laboraret, adjuncti fuere
 illi Tutores Perdiccus & Antipater: Interea O-
 C lympia

A. M. lymphia passim tyrannidē exercuit, & postquā plurimos sustulisset è medio, iterum ab Antipatri filio Cassandro circumventa, neciq; tandem data fuit cum omnib⁹ suis, ita, ut intra triginta annos de Alexandro M. nihil reliqui manserit superstes. Cassandrum secutus est Lysimachus, donec tandem Macedonia & Græcia pervenerint in potestatem Romanorum.

REGES NATOLIÆ

vel

ASIE MINORIS.

Hi saltem fuere duo, Antigonus pater & Demetrius, quibus devictis à regibus Syriæ & Ægypti, Natolia in istorum potestatem pervenit.

REGES ÆGYPTI.

3630

Qui in Ægypto post Alexandrum dominati sunt omnes dicti fuere Ptolomæi, addito cognomento aliquo. Numerantur decem ordine, inter quos primus Ptolomæus Lagi, sub quo Hierosolyma fuit capta, & tota Judæa Ægyptiis subiecta. Secundus Ptolomæus Philadelphus, vir literarum amantissimus, qui in Alexandria Metropoli Ægypti Bibliothecam instruxit, ope Demetrii Phalerei, qui ex omnibus Terræ partibus conquisitos diversos autores manuscriptos illuc detulit, teste ipsomet,
ultra

ultra ducenta millia, qui post accreverunt, di- A. M.
cente Gellio, usq; ad sexcenta millia. Hic i-
pse Ptolomæus Biblia transponi curavit ex He-
bræo in Græcum sermonem, anno mundi ter-
millesimo sexcentesimo octuagesimo, usus o-
perâ septuaginta duorum interpretum (vulgo
numerantur septuaginta) de quâq; tribu sex
(fuere tribus duodecim). Ultimus Ptolomæus
Demetrius, cujus soror Cleopatra. Iste de
regno dejectus, hæc consuesens cum C. Julio,
à Romanis illuc misso ad componendas lites,
aliquandiu Regina mansit: post tamen Ægy-
ptus tota ad Romanos pervenit.

REGES SYRIÆ.

Hi fuere numero septendecim, pleriq; (pau-
cis exceptis, dicti Seleuci aut Antiochi: Medius
inter eos fuit Antiochus nobilis, vir scelestus, 3764
miseris modis exercitos habens Judæos: ima-
go Antichristi, Dan. 12. perversa radix, lib.
Maccab. de quo plena est historia apud Mac-
cabæos. Ultimus fuit Tygranes, quem bello
devicit Pompejus à Romanis illuc ablegatus,
atq; ita Syria à Pompejo Romano devicta, Æ-
gyptus à D. Julio Romano, duoq; regna reli-
qua, auspiciū præbuerunt novæ & quartæ
Monarchiæ Romanorum.

PARTICULA II.

*Historia Hebræorum sub
tertia Monarchia.*

3620

Cum Alexander M. nondum devicisset Darium, sed primum saltem iniisset prælium cum eo, ducto Exercitu conatus est occupare Hierosolymas: sed cum illi Taddus summus Sacerdos cum sacerdotio Universo obviam procederet, desistit Alexander à proposito, & eos gratia & favore profecutus est, urbemque servavit in gratiam Sacerdotum. Sub Ptolomæo Lagi occupatæ fuerunt Hierosolymæ, totaq; Judæa regibus Ægyptiis subiecta die festo Sabbathi, quo Judæis religio erat se defendere & armis uti. Paulo post Ptolomæum Philadelphum vixit Syracides, cujus liber pareneticus legitur, extatq; in bibliis.

3760

Sub Antiocho magno ingrandes angustias conjecti fuere Hebræi, unde tunc inter eos cœperunt duces constitui, qui sese opponerent tyrannidi hujus viri. Inter duces primus fuit Matthathias, strenuus suorum defensor. Secundus Judas Maccabæus, heros inclytus, insignis assertor patriæ religionis, templum repurgavit ejecto Jovis idolo, fœdus quoq; in-

ivit

ivit cum Rom: Tertius Jonathas. Quartus A. M. Simon. Quintus Johannes Hircanus, qui & dux fuit & summus Pontifex, & vaticinandi arte donatus. Sub hoc coeperunt apud Hebræos tres sectæ, Pharisei, Saducæi & Essæi. Post duces quinq; dominati sunt reges nōnulli in populo Judaico, inter quos celebriores fuere Hircanus & Aristobulus fratres, qui cum non possent convenire desceptro, Româ accersitus fuit Pompejus Magnus. Is utrumq; spoliavit regno, & ipse id occupavit, in commodum Romanorum. Ultimus inter reges fuit Antipater Herodis primi, qui cum J. Cæsare conspici-
ravit. Facta hæc sunt circa Exitum Græcæ Monarchiæ, cum Pompejus Cæsar & Crassus primatum obtinuerunt Romæ.

PARTICULA III.

Historia Romanorum correspondentes tertia Monarchia.

Temporibus Ptolomæi Lagi Successoris Alexandri, Romani per quinquaginta ferè annos occupati fuere bello cum Samnitibus g-
rendo. Nulla fuit natio Romanis tot turbas movens, quam Samnites, Eos tamen tandem ad obedientiam adegit Manius Curius, vir par-
tim ob frugalitatem, partim ob animi con-

A. M. stantiam summam laudem adeptus. Hic est qui rapas assabat, & anteferebat donis aureis Samnitum: Hic est de quo Horatius:

Qui Curios simulant & Bacchanalia vivunt.

3670 Sub Ptolomæo Philadelpho gestum fuit bellum cum Pirrho rege Epiri, heroe fortissimo, qui tria prælia cum Romanis inivit; in primo victor, Cæsis sub consule Levino septem milibus: victor etiam in secundo, in quo Romanorum dux C. Fabricius, ubi ceciderunt sex mille Romani: in tertio ipse Pyrrhus devictus fuit à Curio, jam Paulo ante laudato.

Haud multo post ortum fuit primum bellum Punicum, in quo Syracusani & Carthaginienses cogitarant oppugnare Messanienses sub duce Hyerone; sed Romani primum in potestatem suam redegerunt omnes regiones mediterraneas circa Carthaginem, post in Siciliam trajecere, ubi item occuparunt nonnullas urbes. Cum viderent rem feliciter sibi cadere, etiam ipsam Carthaginem aggredi animus fuit Romanis: miserunt igitur illuc duos Consules L. Manlium & M. Regulum cum navibus centū triginta, cum viris 140000. quibus Carthaginienses opposuerunt 150. naves: viros 150000. Commisso prælio victi fuere Carthaginienses, & Romam adducti à Manlio

Manlio captivi viginti mille. Regulus reli- A. M.
ctus in Africa plurima loca subjugavit: tan-
dem inppetias nacti Carthaginienses, strave-
runt Regulum cum omnibus copiis & ipsum
captivum duxerunt: post aliquoties ultro ci-
troq; victum & deperditum est à Romanis &
Carthaginensibus. Tandem Regulus Romam
missus, cum non reduxisset captivos Cartha-
ginenses, miserrimè fuit ad mortem devolu-
tus. Tandem sub duce Amilcare Carthagi-
nenses pacem inierunt cum Romanis, sed du-
rissimis conditionibus coacti dedere istis Sici-
liam, Corsicam, aliasq; insulas. Hic Amilcar
pater fuit Hannibalis, quem puerum noven-
nem coegit juramento ad aras Deorum dato
spondere se moriturum hostem Romano-
rum, quod & masculè fecit.

Secundum bellum Punicum.

Sub Ptolomæo Philopatre Annibal autor 3 7 31
fuit Carthaginensibus, ne conditiones Roma-
nis datas servarent: itaq; bellum spirans, in
Italiam duxit exercitum ingentem, & Alpes
inaccessas flammâ & aceto diffindens, transi-
tum sibi suisque fecit. Primus conflictus sub
Romanorum dnce P. Scipione factus est juxta
lacum Lemanium ubi ab Hannibale coesi sunt

Romani. In secundo prælio ad Fluvium Trebium, itidem Romani tam ferro quam undis submersi succubuerunt. Tertium prælium instituit Hannibal ad lacum Thrasimenum, ubi similiter victor evasit, & occisi Romani quindecies mille: captivi abducti sex mille.

Quartum & ultimum Italia prælium commissum fuit ad Cannas cum tanta Romanorum strage, ut ab urbe condita nunquam majus damnum passi fuerint Romani. Consules intererant & præerant huic prælio Æmilius & Varro. Æmilius cœsus fuit cum octoginta Senatoribus: perierunt quadraginta mille pedites, bis mille septingenti Equites: Varro Romam fugit, gratias accepit, quod nondum desperasset de re Romana. Hannibal si ita bene scivisset persequi victoriam, quam vincere, potuisset recto pede Romam ingredi; & eam, totumq; imperium occupare: sed nimis improvidas moras nexuit. Hannibali sese opposuit Fabius, Electus dux à Romanis, qui Hannibalem cunctando & tergiversando propemodum vicit, non militando, unde dictus est Fabius cunctator, deq; eo notus est versiculus,

Unus homo nobis cunctando restituit rem.

Interea Romani per obliquum Hannibali ægrè

grè facturi, primo Marcellum misere cum ex- A. M.
ercitu Syracusas versus, quas ipse devicit, ubi
& interfectus fuit Archimedes. Miserunt et-
iam Scipionem Africanum Carthaginem ver-
sus. Hinc moti Carthaginenses Hannibalem
revocant ex Italia: Committitur prælium;
superantur Carthaginenses, & pacem ineunt
durissimis conditionibus, inter quas hæ fuere:
Primo, ut præsentibus numerarent sexaginta
tonnas auri; Secundo, ne in posterum clas-
sem in mari struerent. Hannibal odio habi-
tus à Carthaginensibus, quibus autor fuerat
belli hujus per quatuordecim continuos an-
nos gesti, in Persiam confugit, ubi tandem ve-
neno assumpto seipsum interemit.

Tertium bellum Punicum.

Anno à Mundo condito ter millesimo o- 3800.
ctingentesimo, sub Ptolomæo Philometore,
Masinissa Rex Numidiæ (quæ hodie est Barba-
ria, *die weiße Mohren*) liticulas alebat cum
vicinis suis Carthaginensibus. Hi classem in-
struxerunt adversus Masinissam nimis ma-
gnam pro re nata, id suspectum visum fuit Ro-
manis, adeoq; Carthaginensibus bellum omni-
no erat indicendum: Primò, siquidem confœ-
deratum Romanis Masinissam aggressi essent:

Secundo quia contra pactum adornassent classem. Igitur illuc missi consules, quibus mox se subicit urbs Utica, ipsaq; item Carthago. Sed cum hi Consules non nimis bona fide agerent, juberentq; Carthaginenses urbem suam in ignem conjicere, & novam aliam alibi condere, poenituit illos initæ conditionis. Adornatur bellum; & deficientibus funibus nauticis, foeminae capillos abscissos porrigunt, ex quibus facti sunt rudentes, & integratum est prælium. Romani succubuerunt. Mittitur illuc cum Exercitu novo Scipio Æmilius adolescens admodum consul creatus, qui antea è monte spectaverat conflictum Masinissæ & Carthaginensium, jurans se nunquam vidisse jucundius spectaculum. Hic Scipio Carthaginem circumdat fossâ, cujus ambitus quinque milliarius Germanicorum. Tandem devicta fuit Carthago: & dediderunt se Scipioni quadraginta mille homines, una cum Duce Asdrubale, cujus uxor insignis virago, nolens se captivam dare Scipioni, præcipitem se dedit in flammis: atque ita pulcherrima urbs Carthago, postquam steterat septingentos triginta septem annos, primitus exstructa à Didone, conjecta fuit in flammis, redacta penitus in cineres, & solo æqvata. Scipio cum urbem hanc

hanc undiqvaq; ardentem cerneret, tenerrimè A. M. lacrymavit, dicens idem posse accidere patriæ suæ Romæ. Arsit autem illa urbs per septemdecim integros dies & noctes, unde ejus amplitudinem æstimare habemus.

Bellum Jugurthinum.

Micipsa Massinissæ filius, Rex Numidiæ 383 • moriens hæredes constituerat filios duos, Atherbalem & Hiempsalem; itemq; Nepotem ex fratre Jugurthâ. Hic Jugurtha licet fons ascitus animo inexplebilis, ut solus dominaretur, curavit Hiempsalem clam tolli è medio; Atherbali bellum movit. Is Romanos vocat in subsidium, qui illuc legatos mittunt, ut res componeretur: Eos auro corrumpit Jugurtha: occupat meliorem partem regni divisi inter hos duos. Sed nec eo contentus etiam Adherbalem occidi curavit. Accersitus Romam sistit quidem se, sed postmodum clam effugit; missus exercitus Româ ad eum domandum. Tandem ipse vincitur prælio, & Romam adductus conjicitur in carcerem, ubi postquam per septem dies fuisset maceratus fame, interiit. Hæc fuere gesta sub Ptolomæo Lago.

A. M.

Bellum Mithridaticum.

3851

Sub Ptolomæo Aulete Romani Mithridatem Ponti regem (quæ est Asiæ minoris provincia juxta Pontum Euxinum) bello invaserunt. Hic est Mithridates ille in medicina ad miraculum versatus, ex cujus inventione hodiernum possidemus Mithridatium, medicamentum famosum.

Post varia prælia missus fuit Româ Sylla infensus hostis Marii, qui duabus vicibus diversis illuc duxit exercitum: Mithridatem devicit. Ast Romam reversus Sylla, nimis quam exerceuit tyrannidem: capitolium cum libris Sybillinis incendit, sex mille homines, qui fidei ipsius se dederant, trucidari jubet: ultra centum mille alios gladio perdit, nobiles bis mille sexcentos tollit è medio. In Ponto cum Mithridates vires collegisset, & ferro necari curasset octuaginta mille Romanos, qualis laniena nunquam antea visa, missus fuit ad eum puniendum Cneus Pompejus; qui eum penitus debellavit & fugere coegit in longinquas regiones. Reversus in Pontum Mithridates à proprio filio fuit circumventus: itaq; gestiens è vitâ exire hausit venenum robustissimum, sed nihil id illi nocuit:
nam,

nam, Fecerat Epoto Mithridates sæpe veneno, A. M.
Toxica ne possent sæva nocere sibi. Tandem
proprio gladio incumbens se transfodit, nec
id vulnus lethale fuit: proinde qui in procin-
ctu erant milites, filii ipsius, penitus ipsum de-
jecerunt de vita.

Quintus Sertorius.

Hic cum in Hispaniam profugisset ob tur- 38 67
bas Romæ concitatas, electus est dux belli à
Lusitanis. Ei obviam missi sunt à Romanis
Marcellus & Pompejus: iste Senior, hic Ju-
venculus. Sed Sertorius strenuè & masculè rem
gessit, & saltem octo millibus viris stipatus de-
vicit quatuor Duces Romanos, cecidit cen-
tum viginti millia Romanorum, sex mille E-
quites, bis mille Sagittarios. Marcellum ve-
hementer agitavit, itemq; Pompejum, ita ut
optarent remotissimi esse à Sertorio. Pompe-
jum ita pressit ut noctu vix potuerit fugâ, &
quidem pedes, vitæ suæ consulere. Cum au-
disset ambos illos Duces copias suas conjun-
xisse, distulit conflictum, hæc verba per con-
temptum profatus: equidem virgis cecidif-
sem puerum istum (Pompejum) nisi supervē-
nisse vetulam eretrix (Marcellus).

Con-

A. M. regem Ptolomæum Dionysium, qui sub schemate amicitiae in cymba eum accersitum misit. Sed protinus caput ejus abscindi curavit, spectante in littore Pompeji conjuge. Interiit igitur eodem die Pompejus, quo triumphaverat de Mithridate : vir immensæ potentiae, & ea propter Magnus dictus, qui profari solebat, se pulsu pedis facere posse, ut tota Asia contremisceret.

PARTICULA IV.

Historia Germanorum sub tertia Monarchia.

3892 Regnante in Ægypto Ptolomæo Lathyro rege octavo, Cimbri, qui sunt Dani & Holfati, in Jutiâ locisq; vicinis, pressi aquarum inundatione, novas quæsierunt fedes, conatiq; sunt coloniam ducere in Italiam per Germaniam : adjunxerunt se illis Helvetii : Romani illis exadversum miserè duces cum exercitu, qui omnes prostrati fuere, & quidem hominum bellicosorum circiter septuaginta mille : mancipiorum quadraginta mille. Post hinc ablegatus est contra eos C. Marius, qui primus in hac expeditione usurpavit signum aquilæ, quod post semper retinuerunt Romani Imperatores, atque illud factum ante natum Christum

stum anno centesimo secundo. A Mario cæsi A. M. Helvetii ducenties mille. Cimbrica mulieres cum viderent viros interfectos, trucidatis primum infantum aliquot myriadibus, nexis funibus è capillitio suo, penfiles se fecerunt de arboribus.

Bellum Ariovisti.

Ariovistus Dux & Rex fuit Germanorum sub ultimo Ægypti Rege, temporibus Julii 3891 Cæsaris. Hic admissus est in amicitiam & confederationem Romanorum. Ivit in Galliam cum exercitu, ubi tunc Julius Cæsar rem gessit. Sed grassatus est aliquanto vehementius, proinde à Cæsare fugatus Basileam usque, ubi & ipse Ariovistus, & ejus exercitus deleti sunt.

Hessi & Westphali.

Eodem Cæsare commorante in Galliâ hi 3893 quos dixi populi, petierunt sibi concedi in Gallia sedes & habitationes. Id iis negatum fuit. Turbas dantes Cæsar profligavit & debellavit inter Rhenum & Mosam, pervenitq; ipse in Civiam & Geldriam usq; ; Istic stravit pontem super Rhenum. Sed cum audisset Svevos instruere maximum exercitum, cōfregit Pontem & Germaniam reliquit, postquam saltem 18 dies in ea fuisset commoratus.

LIBER V.

De quarta Monarchia Romanorum.

3902 **P**OSTquam Pompejus devicisset Reges ultimos superstites Imperii Græci, & Pompejum iterum devicisset Cajus Julius Cæsar, fuit hic consciscente Senatu Romano electus in Dictatorem & Imperatorem perpetuum. Hic Julius Cæsar prima auspicia dedit quartæ Monarchiæ Romanorum, quæ incepit Anno Mundi 3902, 45 annis circiter ante natum Christum. Accepit quidem Julius Cæsar Imperium Romanum amplissimis limitibus expansum, per totam Europam, per Asiam, & magnam Africæ partem: Verum huic Aquilæ Romanæ nobiliores pennæ evulsæ sunt, nec quicquam ad Imperium spectat, præter Germaniam & Bohemiam; imò ne quidem tota Germania. Nam Belgium pars est Germaniæ, non tamen pars Imperii. Quarta hæc Monarchia inter omnes diutissimè perrennavit ferè 1681 annos. Ejus primus Inceptor & Autor fuit Cajus Cæsar, abs quo usq; ad hunc Ferdinand: III. jam Imperatores 123, continuata serie numerati sunt. Quamquam vero hoc Imperium
propa

propagatum sit ad Germanos, neq; alius quam Germanus Imperator eligi possit à VII. Electoribus Germanis, nihilominus appellari solet Imperium Romanorum, scilicet propter originem; Qvale enim apud Romanos olim fuit, tale translatum & propagatū est ad Germanos, retinetq; hodienum insigne antiquum Aquilam. Cæterum quia Imperatores Germani triplicem quondam sedem obtinuerunt, & aliqui in Occidente apud Romanos, aliqui in Oriente apud Græcos, aliqui medio loco in Germania Imperii sui sedes fixerunt; Proinde totam seriem Imperatorum quartæ Monarchiæ includemus tribus classibus.

I.

IMPERATORES OCCIDENTALES

fuere 51.

I. Cajus Julius Cæsar.

De hujus primi Autoris & capitis Romani Imperii, generosa indole plurima annotata sunt apud Historicos, quæ fere fidem superant, qvale & illud, quod semel & una vice potuerit legere, scribere, & dictare quaternas literas magni momenti. Ejus scripta de Bello Gallico & Civili hodie in magno pretio habentur. Collatis signis dimicavit quinquagies; & occisa ab eo 110000 & 92000 hominum.

A. M. Rebus Astronomicis, addictissimus fuit, adeoque; ut Lucanus scribit, Media inter praelia semper. Astrorum coeliq; viis superis vacavit, Annum digessit in commodissimum ordinem, quo hodienum utimur, & ab ipso Julianum appellamus, constantem 365 & 6 horis. Ipse de suo nomine Qvintilem Julium appellavit, quemadmodum Augustus Sextilem vocavit Augustum. Initio Cæsar bonus & laudabilis fuit: sed post tot partas victorias superbissimus, invisus coepit esse populo, unde à plus quam sexaginta viris conspiratum est in illius mortem, inter quos præcipui fuere Cassius & Brutus, ipsis idibus Martii, quando vi protractus in Curiam, ibidem occisus & 23 vulneribus confossus fuit A. M. 3096.

II. Cæsar Octavianus vel Octavius Augustus.

3096 Augustus eodem anno quo Julius trucidatus in Curia electus est in Imperatorem & Successorem Julii, cujus mortem ipse serio vindicavit ope Lepidi & Antonii. Huic Antonio sororem suam Octaviam nuptam collocavit, sed ea deserta Antonius se contulit in Ægyptum ad Cleopatram, & ejus consuetudine nimis quam familiariter usus est. Id cum
malè

malè haberet Cæsarem Augustum, profectus A. M. est hic cum Exercitu in Ægyptum, & comisso prælio apud Promontorium Actæum, profligavit & devicit Antonium, qui postidea suis se manibus interfecit: Cleopatra verò aspidib9 ad mammas admotis sese vitâ spoliavit, quam Augustus ad Triumphum servare cupiens, retinisset libenter superstitem: quapropter Psillos serpentivoros ei applicuit, sperans fore, ut hi afflatu venenum elicerent, sed mansit Cleopatra mortua. Nihilominus ipse Augustus, de ipsa mortua triumphavit. Hic est Antonius, hæc Cleopatra, cujus insanus luxus adeo famigerabilis est apud Historicos. Cum enim Cleopatra professa fuisset Antonio suo se una coena absumturam 500000. coronatos, Margaritam quam aure pendulam gerebat, aceto dissolutam hausit, cujus pretium erat inæstimabile.

Cæterum Augustus post devictum Antonium conciliaverat toti orbi Romano plenam & tranquillam pacem, quapropter tunc templum Jani secunda vice clausum fuit. Nam Numa Pompilius secundus Rex Romanorum, Jano sacraverat Templum, ea lege, ut apertum ostēderet bella, clausum v. pacem, fuitq; primò hoc templū occlusum sub Numa; secundò sub

Augusto clausum. Hoc tempore Augustus sub imperio suo continebat Regna, quæ redacta in provincias moderabatur per præsides Juratos, cumque latissimè se extenderet illius potestas, promulgavit Edictum Anno à M. C. 3947. ut Totus Orbis Romanæ ditionis in singula capita censeretur. Hoc ipso anno natus fuit Salvator noster CHRISTUS, Post quem natum Augustus adhuc vixit 14 annos. Ab isto anno impofterum incipiemus numerare nos annos à Nato CHRISTO.

Sub Augusto floruerunt Romæ Virgilius, qui isto amico & fautore insigni usus est; vixit item tunc Horatius, nec non Ovidius, qui tamen ab Augusto in exilium ejectus fuit, eo, quod scripsisset libros de arte amandi, quorum lectione, Julia Augusti filia, adducta fuit ad turpissimum vitæ genus, quæ res non solum moerorem justum, sed & turpitudinem domesticam attulit Augusto. Julia post aliquos viros, quibus nupserat, desertos ingressa publica lupanaria seipsam præstituit obviis quibusq; : quin in foro etiam publico suam libidinem exercuit.

Porro regnante Augusto Drusus cum Exercitu in Germaniam se contulit, & isthic vehementer grassatus est, atq; ita afflixit Germanos,

nos, ut cum alicui mala precari vellent, Druso eum consecrarent (dat by de Dros hole) Sed hic Drusus inter Salam & Rhenum fluvium, cum fregisset crus, tandem Moguntiae mortuus est.

Fere oblitus fueram Ciceronis, qui & ipse cum Poetis praelaudatis, aliquam vitae partem transegit sub Augusto, sub eodemq; clausit dies vitae suae. Erat tum Triumviratus Romae, quem gerebant Augustus, Antonius, Lepidus, urbi nocentissimus. Inter hos Antonius hostis erat capitalis Ciceronis, quem & ipse proscriptione internecina (Bogelsren) exterminaverat ex hominum conversatione. Missus est igitur ad eum occidendum Popilius quidam, qui illum in lectica inventum, & gestatum à Ministris, capite privavit, quod illi tribus aut 4 ictibus abscidit, insuperq; dexteram, & praemii loco donatus est ab Antonio 40000 aureis. Caput & dextera qua tot monumenta peregit, clavis affixa fuere publicè ad valvas in ignominiam; Facta haec sunt Anno ætatis Ciceronis 64, ante Christum natum 40. 7 Decemb. Tandem Augustus mortuus est Nolæ in urbe Italiae, annò ætatis 75, Imperii post Julium Cæsarem anno 57½, Anno post natum Christum 15; sublatus, ut fama est, veneno, à Li-

via secunda sua conjuge vetula nequissima,
quæ ut suum filium Claudium Tiberium pro-
veheret ad imperium, id molita fuit.

A. C.

III. Claudius Tiberius.

16

Tiberius privignus Augusti, filius Liviae,
factus est Imperator eodem anno quo obiit

15

Augustus, sc. Anno Christi 15, initio benignus
fatis; sed postea crudelis & haut bonæ frugis.
Occidi curavit Agrippam nepotem Augusti
ex filia Julia, ne ab eo impediretur in Imperio;
Mortuus est anno Christi 37.

IV. Cajus Caligula.

37

Cajus Caligula anno Christi 37. Tiberio
successit, turpissima sane bestia: prodigus, su-
perbus, crudelis, incestuosus. Nota est illius
vox: Oderint dummodo metuant, Item: U-
tinam populo Romano una esset cervix, quam
uno ictu præciderem. Occisus est à suis satelli-
tibus.

V. Claudius Drusus.

41

Regnare cœpit anno Christi 41. homo
simplex: cujus prima uxor Messalina prosti-
tutæ foemina pudicitiae, ex qua suscepit filium
Germanicum. Secunda ejus uxor Agrippi-
na, oriunda in Ubiis ubi Colonia est, hæc na-
talem suam urbem Coloniam ad Rhenum, in-
signiter amplificavit & illustrem fecit, quo ho-
die.

dienum ab eâdem Colonia Agrippina dici- A. C.
tur anno Christi 50. Hæc Senecam Philoso-
phum ab exilio revocavit in urbem, & eum
Præceptorem constituit filii sui Neronis, quem
cum præ Germanico evehere vellet ad impe-
rium, Boletos venenosos comedendos appo-
suit Druso, qui & inde mortuus est: unde ver-
sus, Boleti lethi causa fuere mei.

VI. Claudius Domitius Nero.

Capessivit imperium anno Christi 55, 55
anno ætatis 17. usus est præceptore Seneca,
initio laudabilis fuit, sed cum primum occi-
disset Germanicum crudelissimus factus, cu-
ravit ferro transfodi propriam matrem Agrip-
pinam: Senecam quoq; Præceptorem vena-
secta emissio sanguine adegit ad mortem; Uxo-
rem quoq; ejus interfici curavit; uti & Pau-
lum Apostolum capite plecti, Petrum item oc-
cidi: neque eo contentus, terribili incendio
perdidit majorem urbis Romæ partem, cumq;
culpam transtulisset in Christianos, hinc ex-
orta est prima Christianorum persecutio sub
Nerone. Damnatus est communibus Sena-
tus sententiis ad mortem, anno Christi 67,
quod cum intellexisset petiit mori, & occidi
manibus servi sui; hoc negante arrepto servi
sui ense, se ipsum transfodit.

A. C.

VII. Galba, VIII. Otto. IX. Vitellius,
X. Flavius Vespasianus.

70

Vespasianus circa annum Christi 70, Imperator factus laudem meruit optimi Principis. Hic ablegavit filium suum Titum cum Exercitu Hierosolymas, qui eas cepit obsidere 14 Aprilis in festo Paschatis; duravit obsidio usq; ad 7 Septemb. tum capta hæc Metropolis, pleraq; urbs coniecta in flammam; potior pars incolarum ferro mactata, plurimi captivi abducti, thesaurus è templo abreptus, & à Tito translatus Romam, depositusq; in templo pacis.

XI. Titus Vespasianus.

80

Flavii filius, expugnator Hierosolymarum, optimus Princeps, dictus Delicium generis humani.

Sequuntur in posterum famosiores Imperatores occidentales, quorum summam breviter consignabimus ne in immensum excrescat hoc compendium.

XII. Flavius Domitianus.

86

Tyrannus, premens Christianos secunda persecutione.

97

XIII. Nerva Cocceius.

Bonus Imperator.

99

XIV. Ulpianus Trajanus.

Tertiæ persecutioni occasionem dedit.

XV. Æ-

XV. *Ælius Adrianus.*

A. C.

Christianorum amicus.

118

XVI. *Antonius Pius.*

Bonus Princeps.

141

XVII. *Marcus Antonius Philosophus.*

Prioris filius ita dictus, quia 30 ætatis anno Scholas Philosophorum frequentavit. Hoc tempore Romanum imperium fuit *ἐν ἀκμῇ*, in cacumine & meridie: postea semper declinavit & descivit a vigore pristino.

161

XVIII. *Commodus Verus.*

Nequam & perversus Imperator.

182

XIX. *Ælius Pertinax.*

Ex Professore Grammatico Imperator bonus.

197

XX. *Decius Julianus.*

Imperator Nequam.

XXI. *Septimius Severus.*

Hic fuit sub quo quinta persecutio Christianorum facta.

XXII. *Antonius Bassianus Caracalla.*

Nequissimus bipedum, crudelis; lascivia, & petulantia non agnovit parem; quam etiam experiri coactæ Virgines Vestales. Hujus vox ad novercam, si liceret liberet.

211

XXIII. *Po*

A. M.

218

XXIII. *Popilius Macrinus.*XXIV. *Heliogabalus.*

220 Ex incesto concubitu prognatus, sceleribus vincens Caligulam, Neronem, & quicquid fuit dissolutorum hominum, occisus fuit in latrina, & mox alligato ad collum saxo, projectus in Tiberim, una cum matre digna tam eliganti filio.

270

XXV. *Aurelius Valerius.*XLI. *Constantinus Magnus.*

304

Primus Imperator Christianus, estq; is qui vidit signum crucis, pleno meridie, cum hac inscriptione, In hoc signo vinces; Constantinopolim extruxit.

XLIII. *Julianus Apostata.*

361

Genitus parentibus Christianis, & educatus, publicè se dedidit Ethnicismo; tandem à Christo pessundatus exclamavit, Vicisti tandem Galilæe.

L. *Arcadius & Honorius.*

407

Fratres, sub quibus dividi cœpit Imperium Romanum: & Arcadius quidem concessit in Orientem, Constantinopolim versus: Honorius mansit Romæ in occidente.

LI. *Valentinianus.*

431

Ultimus Imperator occidentalis.

PAR.

PARTICULA II.
*Parallelæ Historiæ Judaicæ
 & Ecclesiasticæ.*

Sub Julio Cæsare.

Cæsaris indultu dominatus est in Judæa, Antipater, qui filium suum Herodem, primū vel magnum præsidem fecit Ecclesiarum Judaicarum; hominem crudelem, & à religione aversum.

Sub Augusto 3932, nata fuit Maria genitrix Salvatoris Mundi Jesu Christi. Mariæ mater fuit Anna, quæ nupta fuit tribus ordine viris;

1. Jojakim ex qua genita Maria.
2. Cleophæ, ex quo Maria Cleophæ, nupta Alphæo, quorum filius Jacobus minor.
3. Salomæ, ex quo Maria Salomæ nata, nupta Zebedeo; ex quo Jacobus major, & Joannes Evangelista.

Et Dominante Augusto, permansit summa potestas in Judæa penes Herodem, qui vir sanguinolent⁹ trucidari curavit duos proprios filios, propriā uxorem, & ejus matrem Alexandram.

Jam missus fuit Angelus ad Zachariam; itemq; ad Mariam; & revolutis mensibus natus Johannes, natus Christus ex Maria puella 16 annorum, quando præfectum Syriæ agebat Quiri-

Quirinus, qui alias Cyrenius dicitur: Sub Augusto quoque Christus Doctorem se exhibuit in templo natus annos 12.

Sub Tyberio Johannes coepit baptizare, & Christus officium suum aggredi. Reliquerat Herodes Tyrannus tres filios, Archelaum, Philippum & Antipam, (qui omnes dicti fuerunt Herodes,) Antipas fratris Philippi uxorem, cum forte ad illum divortisset, nomine Herodiadem, ejusque filiam ex Philippo, per raptum secum abduxit: quo nomine objurgatus à Johanne Baptista, curavit huic viro caput in carcere abscindi.

Hoc tempore Christus & passionem suam peregit, & celebravit Resurrectionem & Ascensionem; Post hanc Paulus, aggregatus est ad societatem Christi: & Apostoli miracula sua ediderunt.

Sub Druso, Maria Mater Christi mortua dicitur, anno post natum Christum 46, anno ætatis 62.

Hoc tempore quoque dicunt Papiculæ primum Pontificem Romæ fuisse Petrum.

Sub Nerone prima Christianorum persecutio (quales in universum fuere decem terribiles sanè:) facta est: Qui & gladio interfici curavit Paulum: & Petrum cruci affigi.

Sub

Sub Vespasiano curavit Judæos rebelles redegere in ordinem, & occidi 145320. Tum 6000 in captivitatem abduxit.

Sub Tito everfa est Hierofolyma.

Sub Domitiano facta est fecunda Christianorum persequutio. Hic & Johannem Evangelistam in Exilium ablegavit ad Insulam Pathmum, ubi scripsit Apocalypsin.

Sub Nerva, revocatus est Johannes ab Exilio.

Sub Constantino Magno, celebratum fuit primum Concilium œcumenicum Nicenum.

PARTICULA III.

Historie parallelæ Germanicæ

Sub Augusto.

Quomodo Drusus afflixerit Germanos; vide in Historia Augusti; sed famosior est clades Lolliana. Germani in Galliam usq; processerant, vel regiones novas, occupaturi; vel prædam abducturi; Illis sese opposuit Lollius præfectus Augusti, & præses Galliæ. Sed hunc cum omnibus suis straverunt generosi Germani, aquilamq; auream asportarunt. Qualis quantaque fuerit clades illa, accuratius recensere

fere, puduit fuit scriptores Romanos, ne propriam proderent ignominiam; à Germanis quoque descripta non est, qui tum magis ferro & annis memoriam sibi concinnare satagebant quam literis: Dion vocat bellum maximum: Vell. Paterc. cladem ingentem à Germanis. Syetonius, Gravem ignominiam & cladem.

Sed multo gravius est illud damnum, quod à Germanis accepit Quintilius Varus, praefectus Syriae, vir magnae sapientiae & experientiae. Is cum cis Rhenum duxisset exercitum, ablegatus illuc ab Augusto, nimisque perfisset Germanos, Juvenis quispian Hermannus filius principis Brunsvicensis, Romae ab Augusto in Equitum Ordinem electus, defensor & liberaturus populares suos ita prostravit hunc Quintilium, ut deleto omni exercitu, ipse Varus sese ferro proprio adegerit ad mortem. Florus scribit, haud minorem fuisse hanc cladem atque illam, quam passa sunt Romani ad Cannas, ubi ab Hannibale occisi fuerunt 20000 capita. Certe Augustus ipse purpuram discidit, lugubres vestes induit, & flebiliter exclamavit: Vare, Vare, redde mihi legiones meas, Vare.

Sub Tiberio.

Germanicus, Juvenis excellens, missus est ad Germanos, ut vindicaret factam injuriam & cladem; Etiam hunc Harmannus iste redegisset ad angustias; nisi ipsius milites maluissent prædam captare, quam victoriam persequi; succubuerunt tum Germania propria culpa.

Sub Antonio.

Nunc ulterius pressi sunt Germani, missusque ad eos debellandos Pertinax, qui postmodum factus Imperator. Sic iterum cæsi Germani: interq; cadavera, plurimæ inventæ foeminæ, indutæ virilem amictum, strenuæ bellatrices.

Sub Diocletiano.

Germani iterum invaserant Galliam: sed repressi per Tyrannidem Diocletiani, quæ sub eo terribilis fuit. In Exercitu Diocletiani erat Legio Christianorum; Eos jussit hic Tyrannus ordine inter duas piras accensas transire, & in ignem thus injicere, ut sacrificarent Diis gentilitiis; Id cum facere recusarent Christiani, 10 quemque conjecit in ignem, reliquos superstites item facere jussit; qui cum renuerent, denuò 10 quisque combustus

A. C. bustus est; donec tandem tota legio coniecta fuit in flammās.

Sub Valentiniano.

Iterum Germani invasionem fecerunt in Galliam, sed eiekti, haut exiguo cum damno in patriam suam abire coacti sunt.

II.

IMPERATORES ORIENTALES.

Postquam paulatim ceperunt nutare Res Italicæ, & miris modis turbari, transtulerunt Imperatores imperium suum orientem versus, in Græciam; feceruntque caput Imperii Constantinopolin, quæ olim Byzantium fuit; Imperatores hi Græci fuere XXV, usque ad Constantinum VI.

1. Marcianus.

446

Hic auspicatus est Imperium Orientale anno 446, jam senior ad hoc munus admotus; satis placidè regnavit per septennium. Ex omnibus 25 Imperatoribus Orientalibus, obscuriores silentio transmittam, præcipuos recensiturus.

3. Zeno.

474

Tertius in ordine hic fuit gulæ & crapulæ turpissimè deditus. Cum vino somnoque penitus esset obrutus, ab uxore Ariadnâ in tumbâ

pro-

propriâ fuit sepultus, prius quam moreretur; A. C. & ibi vi detentus usque dum animam efflaret multo cum boatu.

6. Justinianus.

Sextus ordine initio laudabilis; nam Juris 525
leges in unum corpus colligi & disponi cura-
vit, opera Triboniani, Viri quidem docti sed
avarî; Primò promulgatus est Codex A. C.
529. Institutiones verò quadrennio post 533.
Justinianus bella gessit quam plurima & atro-
cia, opera magni sui ducis Bellisarii itemque
Narfetis. Sed hic Imperator tandem ad in-
saniam redactus, turpi & misera morte extin-
ctus est.

II. Heraclius.

Sub illo in Oriente surrexerunt Saraceni, 610
qui ab hoc suo Imperatore desciscentes Du-
cem sibi elegerunt Mahometem; initio scur-
ram, & hominem obscenum; qui tandem
Rex Damasci factus novæ Religionis auspiciâ
dedit, emissio in lucem Alcorano A. C. 636.
Hic Heraclius perdidit totam Asiam, Syriam,
Ægyptum, Hierosolymam, quæ loca Saraceni
occuparunt.

25. Constantinus Sextus.

Ultimus hic est, qui in Oriente imperavit 800
cum matre Irene; quæ tamen isti oculos erui

postea curavit; cumque hoc tempore res ubique essent turbatae, tam in Oriente, quam Occidente, proinde circa annum Christi 800. Rex Galliae Carolus, postea Magnus dictus, omnium consensu electus fuit Imperator Occidentalis; & suavissima unione junxit Italiam, Galliam, Germaniam. Sic igitur finitum est Imperium in Oriente, & cum Carolo M. translatum ad Germanos.

PARTICULA 2.

**Historiae Italicae respondentes
Sub Marciano.**

Postquam in Orientem concesserat Marcianus, nimis quam turbulentus factus est status Reipublicae in Italia, alii post alios inhierunt & invaserunt Regimen, caesique à se ipsis fuere invicem. Neq; hoc solum intestinè gerebatur, sed & Gothi cum Duce Alarico, & Vandali cum Duce Genferico, invaserunt Italiam, eamq; mirè turbarunt & devastarunt.

Genfericus insuper nesciens ferre compares Gothos, accersivit illuc quoq; Attilam crudelissimum Tyrannum & flagellum Dei, qui per Germaniam, Italiam, Galliam, Hispaniam ita seviit, ut verbis ea res exprimi nequeat.

Tan-

Tandem Romæ Imperatorem se fecit Orestes aliquis, cum filio Augustulo: quod cum populus ægrè ferret, accersiverūt ex Rugia Insula, Principem Pomeranorum Odoacrum, à quo occisus Orestes, & ejectus Augustulus puer. Sic desiit esse Italia Imperium, factumque est Regnum. Nam Odacer iste Rugianus, primus fuit Rex Italiæ.

Sub Zenone.

Degebat in aula Zenonis OstGothus quispian, natione Germanus, Diedericus, juvenis excellens, intimus Imperatoris; Hic missus est à Zenone in Italiam, ut amoveret Odoacrum, quod & fecit: eumque tribus conflictibus prostravit: cumque spectabili triumpho Veronam ingrederetur Diedericus, dictus est hinc Veronensis, **Diederich von Behren** / quod nomen & ipsa urbs hodiernum retinet. Post etiam Romam ingressus est, à Boetio & Symacho viris magnis, gratulatione acceptus, factusque secundus Rex Romanorum. Initio feliciter & placidè regnavit, postea crudelior factus, duos jam dictos viros necavit: sed non multo post & ipse mortuus, propria conscientia terræfactus.

Sub Justiniano.

Diderici von Behren filia Amelschwindt,

E 3

filio.

filiolum genuerat nomine Adalaricum, **Edel-
reich**. Ad hunc pertinebat Regnum ; Sed
cum puellus adhuc esset, mater tam diu præ-
fuit Regimini, foemina profecto omnem lau-
dem superans, Eruditionis & Virtutum excel-
lens cultrix, quæ filium suum bonis literis cu-
rabat instrui, sed crudelia Gothorum ingenia,
eum avulserunt tam à matre quam à studiis :
unde tandem mortuus anno 7 ætatis. Mater
Amelswind lubens abdicavit Regnum, obtu-
litq; cuidam **Tautehat**, qui ei hanc gratiam re-
tulit, ut ipsam è medio tolli curaret. Ea res
pessimè habuit **Justinianum**, qui in Italiam
misit **Bellisarium**, absqvo **Theutehat** deletus
est. Sequutus est Rex alius nomine **Totila**,
quem **Narses** itidem debellavit. Ultimus Rex
Italicus fuit **Teja**, post quem Italia facta est ex
Regno provincia, ejusque præses constitutus
Narses ; Sed cum hic urgeretur & vexaretur
à suis (**Eunuchus** enim erat), accersivit etiam
in Italiam **Longobardos** cum eorum Rege
Aubron, qui potiti sunt Italiae, ibique domi-
nati usque ad exitum Imperatorum Orienta-
lium.

Sub Justino 2.

Hoc tempore cepit lingua Latina adul-
terari & degenerare ab antiqua elegantia; dum
Longo.

Longobardi, Gothi, Hunni, invicem conver- A. C.
santes non possent non parere confusionem
idiomatis.

PARTICULA IV.

*Historia Germanorum, Britan-
norum, Gallorum, Hispanorum, colla-
terales.*

Conjungendæ mihi sunt hæ historiæ. 445
Nam passim in imperio Romano præcipuas
Comædiæ aut Tragœdiæ partes egerunt Ger-
mani; Hi quomodo eruperint in Italiam, di-
ctum est. Hant secus & illi Germani, qvi Fran-
coniam incolebant, magno satis numero trans
Rhenum concesserunt in Galliam, eam occu-
parunt, Regem ex sua gente Varamundum
crearunt; Galliam vocarunt Regnum Fran-
corum, ~~Frankenreich~~ seu Franciam, quod
nomen hodiernum retinet; filius Varamundi
Clodewis, primus est à quo historiæ Francicæ
incipiunt; Sic igitur Reges Franciæ originem
traxerunt à Germanis.

In Hispaniam similiter se intulerunt
WestGothi & Vandali: ibique sedem & Re-
gnum fixerunt; neque Hispaniâ solum con-
tenti, perrexerunt in Africam, ibique diu do-
minati sunt.

A. C.

Similem sortem experta est Britannia, quæ cum Romanis subdita esset, & à vicinis Scotis & Irlandis premeretur, neq; opem ferrent Romani, vocavit ad sese Vertigerus Rex Britannorum ex Saxoniâ duos fratres, unum nomine *Horst*/ alterum *Hengst*/ qui & illuc i-
verunt aliquot navibus, & bono exercitu, Pe-
pulerunt hostes Britannorum in fugam: sed
adeo placuit illis aer Britannicus, ut eum re-
linquere, & patriam redire noluerint; quam
ob causam ibidem *Horst* occisus fuit, & *Hengst*
ejectus. Sed hic recollegit exercitum in patria:
& secunda vice illuc navigavit; instructa
classe: & tandem superior factus, Britanniam
vindicans, distribuitq; inter suos, qui illud per
multos annos retinuerunt. Hinc etiam vi-
dere est, primum ortum Britannorum à Ger-
manis esse, cujus vestigia ostendit dialectus
Anglica, & distributio insulæ in certas classes,
Ostfax, Sudfax, Middelfax. &c.

De Rebus Ecclesiasticis.

Sub Orientalibus Imperatoribus florue-
runt Romæ Pontifices, quorum nomina enar-
rare, nisi nimis foret prolixum. Sub Mar-
ciano habitum est concilium Chalcedonense,
& paulo post, ante Justinii Secundi tempora,
Concilium Constantinopolitanum.

III. IM.

III.

A. C.

IMPERATORES MEDII

vel GERMANI.

I. Carolus Magnus.

Cum res in Italia valde essent turbatae à 800
 Longobardis, ceperunt Primates cogitare de
 salutari remedio; Itaque Papa Leo 3, qui ante
 captivus factus, post tamen iterum liberatus
 à Carolo Rege Galliae, misit ad hunc Caro-
 lum, ejusq; auxilium imploravit; Ivit Caro-
 lus in Italiam, & compescuit turbas, fuitque
 protinus summo omnium applausu diade-
 mate aureo coronatus, & Imperator Roma-
 nus proclamatus, ipso natali Christi, an: 800:
 Pater ejus fuit Pipinus Rex Galliae, ipseque Ca-
 rolus natus est Ingelshemii prope Mogun-
 tiam; Fuit vero & virtutibus & rebus gestis
 magnus heros, adeoque bonus princeps, &
 strenuus bellator; Plurimas Academias &
 Scholas instituit, vixitque in Italia, Gallia, Ger-
 mania, quae tum subjectae erant illius imperio;
 Sub eo conditae sunt duae urbes famosae, Ham-
 burgum & Dresda; mortuus est Aquisgrani
 anno ætatis 72. anno Christi 814.

Successores Caroli Magni.

Universim quidem fuere 47 Imperatores

E 5

Gera

A. C. Germaniæ cum præfenti Ferdinandi tertio ;
Sed omnium vitam & facta recensere non pa-
titur Epitomes ratio. Quin imo multi nihil
memorabile præstiterunt. Proinde nonnul-
los ex præcipuis recensebo.

2. Ludovicus Pius Caroli filius.

823 Secundus ordine, optimus fuit Princeps,
qui semel etiam ab Obotritas, id est, ad Mega-
polenses, invisit, ibique composuit turbas :
post rediit Aquisgranum, ubi sedes tum erat
Imperii. Sed ejus filii degeneres tum ingen-
tes molestias patri crearunt, tum inter seipfos
bella gesserunt.

18. Henricus IV.

1036 Puer septennis admotus ad Imperium,
feliceiter regnavit. Voluit eum Papa Grego-
rius 7. privare Imperio, & coronam offerre
Rudolpho Sveco. Sed ea res infeliceiter cessit
Rudolpho, cui dextra fuit abscissa in prælio,
qua Imperatori suo Henrico 4. fidem jura-
verat.

28. Interim.

Nescio eqvidem, quem Imperatorem
Germanum vobis nominare debeam, fuit
enim Interstitium per 17 annos ; Vocatus fuit
ex

ex Hispania ad Imperium, Rex Alfonsus, insignis Astronomus: sed ille hoc onus detestavit, aliqui elegerunt Richardum fratrem Regis Angliæ: sed hunc rejecerunt Electores, itaque tam diu sine capite fuit corpus.

34. Carolus IV.

Optimus hic Princeps, & autor fuit Auctoris Bullæ, in qua constituit modum eligendi Imperatorem Romanum. 1347

39. Fridericus III.

Sub hoc inventa fuit ars Typographica à Joanne Guttenbergio, Argentoratensi: Fuit etiam sub eodem detectus à Christophoro Columbo novus Orbis anno 1492. 1440

41. Carolus V.

Princeps nunquam satis laudatus, qui ab Electoribus Imperator fuit designatus, anno ætatis 20, anno Christi 1519. Sub hoc primum cœpit cudi nummus uncialis argenteus in Valle Joachimica, Joachimsthal: quem Talerum, imperialem, Joachimicum appellamus. Hoc quoque tempore religio Christiana restaurata est à D. Luthero, & lucem suam exerere cepit. Carolus V. resignavit Imperium fratri Ferdinando: Et filio suo Philippo, reliquit terras hereditarias & paternas, sc. Austriam,

A. C. striam, Regnum Hispaniæ, & 17 Belgiæ provincias, quas natali jure acceperat à proavis, quasq; illius successores gubernarunt per suos præsides.

42. Maximilianus II.

1564

Sub hoc incepit crudele bellum in Batavia, cujus Tragediæ primas partes egit Ferdinandus, Dux Albanus; cujus crudelitas tanta fuit, ut ad ejus memoriam hodiernum obstupescant Batavi; Fuit hic unus ex gubernatoribus Philippi regis Hispaniarum, ad quem jure nativo & hereditario pertinuerunt provinciæ 17 Belgicæ. Sub hoc etiam effulsit nova stella in Asterismo Cassiopæe, anno 1572. de qua Tycho Brahe peculiare opus editum reliquit.

44. Rudolphus II.

1576

Electus est anno 1576, fuit Princeps laudatissimus; Virorum literatorum per quam amans, apud quem & vixit & vitam finiit exul Tycho Brahe, alter Astronomiæ Atlas; Sub Rudolphi regimine Ostenda, triennali obsidione pressa fuit, quæ incepit anno 1602, finita anno 1604: tum ab Ambrosio Spinula occupata perierunt in hac obsidione ultra 160000 homines.

45. Matthias.

Electus est anno 1612. Sub finem hujus 1612 Imperatoris, scilicet anno 1618, horrendus Cometa spectatus est in coelo, nuncius & præco terribilium calamitatum quibus hætenus Germania afflata est.

46. Ferdinandus II.

Hic designatus est Imperator anno 1619, 1619 statimque cum eo incepit Germania turbari crudelissimè; Primum pomum Eridos projecit Fridericus Palatinus, qui oblatum Bohemiarum Regnum capeffens invito Imperatore, aliisque proceribus, occasionem præbuit bello, cujus nondum est finis. Imperator anno 1624 in Saxoniam ablegavit cum exercitu Johannem Tillium, & Albertum Fridlandensem, quorum hic posterior, Megapolin invasit, occupavit, & ad lubitum suum disposuit, coactis cedere, & in exilium ire ex avitâ suâ & hæreditariâ terrâ, Illustrissimis Ducibus Megap: Adolph: Frid: & Joh: Alberto, fratribus, Anno 1628. mense Aprili.

Jam tum (Anno 1630) Gust: Adolf. Sve. 1630 eorum Monarcha suppetias laturus afflictis Germaniarum rebus, & Ecclesiarum Christi, cum exercitu appellit in Pomeraniam: Eam occupat.

A. C. pat: Megapolenses diplomate hortatur, ut Principes suos genitales restituant pristino decôri. Marchio Spinola moritur. Archiepis. Magdeburgensis flagrat armorum incendiis. Imperatoris conjux Eleonora Ratisbonæ coronatur. Præfagia futuræ cladis eveniunt. Magdeburgi, dum corruunt aliquot turre. Bona eorum, qui adversus Imperatorem militarant, adjudicantur fisco. Belgium premittitur summa annonæ caritate, ut & Hispania. Hatzfeldio Gubernatori Rostochiensis, caput præsciditur securi, à LL. quodam Studiofo. Tyllius cum exercitu in Pomeraniam movet. Hollandi invadunt portum Todos los Santos.

1631 Anno 1631. Conventus protestantium Lipsiæ. Rex Hungariæ Ferd. III. Viennæ celebrat nuptias. Gryphiswaldia à Svecis vindicatur occiso Perusio. Post varios conflictus Magdeburgum expugnatur à Cæsarianis: Conjicitur in flammis. Rostochium cingitur obsione, & Wismaria: Hæc recipit Svecos; Illa natalitios suos Principes, mense Julio dicti anni: eductis Rostochio præsidiariis Cæsarianis à Virmontio. Nunc Rex Sveciæ majorem Germaniæ partem à Mari Balthico ad Moguntiam, victricibus armis subjugat.

Augusta

Augusta Vindel: in deditionem se dat. A. C.
Regi Sveciæ. Imperator petens suppetias à 1632
Rege Polon: repulsam fert. Tyllius Ingol-
stadiæ moritur.

Prælium cruentum commissum ad op-
pidum Lützen inter Cæsar: & Svecos, in quo
Rex Gust: Adolf: victricem animam cum san-
gvine profudit.

Qui fugâ vitæ suæ consuluerant in prælio 1633
ad Lützen/ Pragæ capite plectuntur. Georgius
Lunæb. itemq; Wilhelmus Hassiæ Westpha-
liam invadunt, Bernhardus Vinariensis Ba-
variam. Omnia bello ardent.

Conventus Principum Inf:Saxonix, Hal- 1634
berstadii: & alius Francof.ad Moenum. Occu-
pantur multæ urbes & opida à Svecis; Pugna
Nordlingensis, in qua Sveci aliquot primates
capti.

Electo Saxo: cum Oxensternio frustra 1635
agit de reducenda pace. Magdeburgum à
Vinariensibus obsessum. Istic præfuerunt
exercitui Dn. à Lohausen, & Wedelius. Star-
gardia Pom. ferè redacta in Cineres. Grabo-
via Meg: à Saxonis occupatur: Sveci plu-
rimi internecioni dantur: quibus tamen haut
multo post plæraque ex nutu fluunt. Ten-
tantur Comitia ab Imper. Dux Megap. Adol-
fus

A. C. sus Frid: seriò studet pacem concinnare inter Saxonem & Oxensternium. Urbes anseaticæ conveniunt Bergerdorfi, ob pacem publicam.

1636 Conventus Ratisbonensis: in quo de novo Rege Romano, deq; pacis restitutione. Sperreuter capitur. Obiit Augustus Senior Lunæb.

Ferdinandus III, filius Ferd. II. Rex Hung. & Bohem:, eligitur Rex Romanorum Ratisbonæ. Mox coronatur Ferd. III. conjunx. Ferdinandus II. Romanorum Imperator diem obit. Itemq; Joh: Albertus Dux Meg: mense Aprili die 23, ætatis anno 46.

Ferdinandus III.

1637 Arnheimius in Marchia captus, abducitur ad Svecos. Bogislaus Dux Pom: exsui- mortalitatem. Pacificatio Pragensis. Restituitur Lusatia superior Electori Sax: Præscribuntur certi pacis articuli Wilhelmo Hassio. Friderico, Regis Daniæ filio, homagium præstatur Stadæ. Hassia inferioris jam est misera conditio. Imperator se sistit in Conventu Ratisbon: Bredana obsidio continuatur. Lunæburgum libertati restituitur. Expugnatur Reinberga.

1638 Conventus Provincialis Viennæ. Con-
flictus

ductus ad Reinfeldiam : ubi Vinarienses vi-
 ctiores : & Reinfelda occupatur. Vexilla Pa-
 risios delata, & oblata Regi Ludoico : Sed cum
 procures ejus regni fidem factis nollent adhi-
 bere, jussi sunt etiam eò deduci captivi duo
 Generales Joh: de Werth/ juxtaque Enden-
 sort. Brissacum cingitur obsidione à Bern-
 Vinariense, & in hunc usq; Decembrem mox
 expirantem, aliæ novellæ non dispalescunt
 in vulgus, nisi quod duriter adhuc prematur.
 Hanovia diutinè circumventa, & gravem for-
 tem perpeffa, intus summam rerum admini-
 strante Jac: Ramsayo Scoto, immunis reddi-
 tur ab his suis angustis, per ἀρχινοίας Lud:
 Henrici Nassoviae Comititis. Arnhaemius cu-
 stodiam Svecicam evadens, revertitur in Ger-
 maniam.

ROSTOCHIUM (dum Megapolis & pro-
 vinciae vicinae afflictè habent, & extrema quæ-
 que ferunt ab exercitu Imperatorio & Sveci-
 co) neutrius factionis causam suscipit : Utrique
 tamen adversæ parti, proluxa præstat & amica
 obsequia. Et hætenus usq; ad exitum De-
 cembris hujus anni 1638, prudenti providoq;
 consiliorum moderamine, civium firmâ con-
 cordiâ, paratorum pro patria non solum pu-
 gnare, sed & pulcræ per vulnera mortem op-

petere, per misericordis Dei clementiam, rebus suis superest. Utinam ætatem superfit!

Munitio ad ostium Varni, à Cæsarianis primitus exstrui cepta; pòst occupata à Svecis, qvi exinde naves cum mercibus ultro citroq; commeantes, vectigalibus presserunt, obsideri coepit 8. Martii, sub ductu Gallassii, præsentem manum obsidioni admovente Vitzthumio ab Ecckstett, Generali Saxonico. Duravit velitatio usq; in 11. mensis. Pridie deditionis, Vitzthumius, globo sclopeti antrosum ictus, vulnerato cum aliis interaneis jecore, vitam commutavit cum obitu pio placidoq;. Eò igitur 11. Martii fortalitium Warnmundense traditum fuit Imperatoriis, & Sveci inde, factâ mutuâ conventionem, secesserunt. Hi vero nihilominus in alto, haut procul ab ostio fluminis, positis navibus, vectigal solitum à mercibus exegerunt. Cæterum id negotiationis obstaculum Sereniss: Rex Daniæ, missis eodem navibus suis, amovere studuit, liberataq; tum sunt à duro isto onere, merces Danicæ, Norvegianæ, Holsaticæ; usque dum mense Octobri impetita iterum fuit Munitio, à Carol: Gust: Wrangelio. Sed irritò conatu, abitumque inde iterum est 23 Octob. Triduo pòst curante & promovente Rege Christ: IV. præsi.

præsidium Cæsareum inde abductum navigiis in Holsatiam. Propugnaculum redditum Rostochiensibus ; qui protenus id demoliri aggressi, brevi solo æqvassent, nisi Sveci ex transverso irrumpentes, eis fuissent impedimento. Sveci fortalitium ceperunt reparare: pristinorum vectigalium exactiones restituere in integrum ; ad quam faciem hodiernū comparata manet Warnemundæ fortuna. Interea Bannerius cum milite suo vicina Rostochii oppida occupat, & gnaviter depopulatur, periclitaturus fortunam suam alicubi. Interea etiam, dum totis usq; adeo turbatur agris, ad sospitandam publicam rem, cives symbola argentaria conferre jubentur: experiuntibus academicis eandem sortem, quam & passus est Clerus Gallicus sub Ludoico XIII. nuperrimis annis, uti meminimus in fine particulæ 4.

Dum hæc geruntur, mense Octob. Sveci invadunt oppida Megapolitana, Gustrovium, Butzovium, Sverinum, civesque valde affliguntur, jam ante dura quæq; passi à peste, aliisque ærumnis. Itidē fama est publica, Comitia futura & consultationes initum iri de pace constituendâ. Faciat clementis: Jehova, princeps pacis, ut tandem Germania, post varios casus, post tot discrimina rerum, compos reddatur antiquæ tranquillitatis & felicitatis.

Imperatores Turcici.

Jam olim biceps facta est aquila Romana, diffisso aut gemino capite incedens. Unum caput tenuerunt hactenus Imperatores Germani; alterum mansit in Oriente & Græcia, ubi apud Turcas viget in hunc usque diem.

Sub Carolo M. & seq. aliquor Impp.

Caroli coævus fuit Nicephorus, primus Orientis Imperator, Germanis correspondens: Eum in Caliphatu seqvuti sunt (sub Ludov: pio) Amurathes; hujusq; filius Bajazethes, quem devicit Scyta Tamerlanes, inclusumq; ferreæ caveæ secum circumduxit, ut quoties hic Tyrannus eqvum conscenderet, illi Imperator supponeret tergum, scabelli instar; Imp: tamen hujus carceris pertœsus, caput ad ferramenta caveæ allisit, malens semel fortiter mori, quam diu ignominiosè torqueri.

Hoc tempore Saraceni Insulam, olim Cretam dictam, ceperunt appellare Candiam: Apud eosdem Caliphâtus (dominatus) dividitur. Idem evertunt Syracusas. In oriente Basilius suam fabulam peragit. Sub

Sub Carolo IV. & seqq.

Constantinopoli contentiones movet Johannes Palæologus. Turcis imperat dux So-
leimannus, & mox Amurathes, qui urbes
multas capit, in confinibus Thessaliæ, Thraciæ,
Mesopotamiæ. Porro in Oriente dominatur
Solyman. Bajazetis filius. Post Amurathes
II. Mechmedi successor, qui quidquid à Te-
mire ereptum fuerat, restituit.

Sub Friderico III.

Floruit in Oriente fortissimus Scander-
beg, cum quo improsperè militat Amurathes.
Mahumetes expugnat Constantinopolim, &
Trapezuntem.

Sub Carolo V. & seq.

Plurima generosè & feliciter exequitur
Solymannus Turca, in Asia, Africa Barbaria,
Apulia Italiæ, Hungariâ: Quin & Viennam
aggreditur. Post, Christianos debellat in mari
mediterraneo. Venetis Cyprum eripit.

Sub Rodolfo II.

Croatia impetitur à Mahomete filio A-
murathis: Is ipse ambiguo Marte in Ungaria
congregatur cum Maximil: & Matthiâ Archi-
ducibus.

Sub Ferdinand. II.

In Oriente dominatur apud Turcas Os-

manes, militans infelicitè cum Polonis: strangu-
latus à Mustapha.

Quæ post hæc gesta sunt, non est operæ
precium vobis enarrare: satis est vos scire,
qvi hodie Turcis imperat esse Sultanem Amu-
rathem Quartum.

PARTICULA 3.

Res Ecclesiastica.

A multis jam seculis, in Ecclesia Catho-
lica primatum obtinuerunt Pontifices, qvi
caput Apostolicæ suæ sedis fecerunt Romam:
& longo ordine alii aliis successerunt; Penes
hos summa fuit authoritas, non solum in Ec-
clesiasticos, sed etiam, ut ipsi profitentur, in Im-
peratores, imò in Verbum Dei. Nomina sin-
gulorum apud alios legere poteritis. Hic ver-
ba cogimur compendifacere.

Sub Ludov: Pio & seq.

Constantinopoli publicitus interdictur
Imaginum cultus. Romanus præsul est Gre-
gor: qvi instituit festum omnium Sanctorum.
Sequentibus annis iterum locus datur Imagi-
num Venerationi. In Rugiam sese inferunt
Monachi Corbienses. Berengarius in articulo
de Sacramento turbat Ecclesiam. Romæ tres
simul Papæ. Incepit Ordo flagellantium Reli-
giofo-

gioforum. Post Leonem 4, Romæ Pontificatum administrat Johannes VIII, seu potius Johanna fœmina.

Sub Henrico IV.

Papa Gregorius vehementer urget Cœlibatum. Ad Christi cognitionem perducuntur Livoni.

Sub Carolo IV.

Romæ reviviscit Jubilæum annorum 50. Papa Clemens Ecclesiasticam sedem occupat, sub quo multorum annorum schisma. Vulgatam Pontificiorum Doctrinam castigare, & erroris convincere cepit Johannes Wiclef, Anglus, Professor Academ: Oxoniensis anno 1370. Quem secutus est Joh. Hufs, excellens martyr, anno 1415, ob saniolem & puriorem verbi divini confessionem publicè damnatus ad ignem; post quem sequenti anno itidem combustus fuit eadem de causa Hieronymus Pragensis.

Sub Carolo V.

Concilium Tridentinum. Societas fratrum Jesu primordia ducit. Anabapt: insanire cœptant. Paulò ante Caroli V. tempora Anno 1517. Magalander Lutherus cepit adversus inquinamenta Papistica insurgere, eoque ipso anno quo Carolus V. coronatus est, 1519, di-

sputavit Lutherus contra Indulgentias cum Eccio; Eodem anno orsus est Zwinglius. Anno sequenti Lutherus combussit Jus Canonicum Wittebergæ publicè; haut secus ac Papa ipsius libros consecravat Vulcano, (vivebant eâ ætate Leo X. & Hadrianus VI.) Anno 1521. comparuit Lutherus in Comitibus Wormatiensibus; Anno 1530 edita est August. Confessio, & oblata Imperatori ac proceribus Imperii. Anno 1534. primum Germanicè edita sunt Biblia, quando 12 annis ante prodierat Germanicum N. Testamentum. Anno 1546 habitum est Concilium Tridentinum, & finitum anno 1553. Tum quoque fabricatum est scriptum illud de Interim. Sub eodem Cæsare viguerunt Erasmi. Roter. Phil. Melanth.

Sub Maximil: II.

Formula Concordiæ confecta. Flacii error de Peccato originis.

Sub Rudolpho II.

Jesuiticus ordo nimias vires sumens, & ultra terminos egressus, invisus redditur Polonis, Hungaris, Anglis; Galli modicè illi favent, & quidem certis conditionibus.

Correctum est Calendarium à Gregorio XIII. Pontifice, exq; Mense Octobri exempti 10. dies.

dies, quibus novum hoc Calendarium Gregorianum antevertit antiquum Julianum: Sub eodem confectus fuit liber Concordiæ, & manu subscriptâ plurium Procerum Imperii, civitatumq; confirmatus. In Hollandia controversiæ Ecclesiasticæ Arminianæ. Prima Fama Fratrum Rosæ Crucis.

Sub Matthia.

Indictum celebratumque Festum Jubilæum anno 1617, in memoriam purioris lucis Evangelicæ, accensæ à Luthero ante seculum. Concilium nationale in Hollandia ob Arminianismum. Phanaticus Elias Metz, Christum se esse profitetur.

Sub Ferdinandis

II. & III.

In Italiâ Romani sede præest Papa Urbanus VIII. Per Germaniam ærumnabilis est Ecclesiæ & tristis facies. Religionis reformatio; Evangelicorum proscriptio; Rapinæ, cædes, incendia, quotidiana sunt exercitia. Talia pati jubentur Christiani à Christianis, Lutherani à Lutheranis, *Non hic lupi mos, nec fuit Leonibus Unquam, nisi in dispar, feris.*

ES.

PAR.

PARTICULA 4.

Res Gallicæ.

Non patitur compendii ratio plenam
seriem historiarum Gallicarum contexere;
Pauca hæc sufficiant.

Sub Henrico IV.

Regno Galliæ præfectus Philipp. I. puer
novennis; Sub eo adulto gestum fuit bellum
sacrum, exercitu ducto in Syriam & Palæsti-
nam, adversus Solimannum, qui in eo præ-
lio victus fuit, cæsusq; ejus miles.

Sub Carolo IV. & seq.

Philippus Vallesius dominum se facit Del-
finatus. Post eum Carolus Quartus, Rex pro-
digus, crudelis, insanus. Bellum inter Aure-
liani & Burgundiæ Duces, multorum causa
malorum.

Sub Friderico III.

Gallis imperans Carolus 7, excludit è re-
gno suo Anglos. Sequitur Ludovicus 7, prin-
ceps ingenii acris & versuti. Carolus 8. ori-
ginem præbet odii acerbi inter domos Bur-
gundicam & Francicam, raptu Annæ Britan-
nicæ.

Sub Carolo V.

Franciscus I. rebus gestis gloriam acqui-
rit,

rit, partim antequam fieret captivus, partim captivitate solutus.

Sub Maximil: II.

Anno 1572 peracta est horrenda & cruenta Laniena Parisiensis, dum celebrarentur nuptiæ Henrici Navarræi, quâ trucidati sunt ultra homines 60000, religionis reformatæ.

Sub Rodolfo II.

Henricus 3. impetitur & vellicatur diversis bellis à Navarræis & Guisianis, quorum ductor Guisius firmatur copiis sacræ Ligæ. Rex occiditur. Succedit ei Henricus, ordine 4, Navarræus, Ligæ strenuus adversarius. Is me præsentem & spectantem Parisiis transfossus fuit, à Jesuitici ordinis assecla Francisco Ravallac Anno 1610. mense Majo, postquam biduo ante Conjux ejus Regio diademate esset ornata. Relicta hæc nova Regina mater Ludovici XIII. præses mansit Regni, quoad filius Ludovicus ex ephebis excessit.

Sub Matthia I.

Tum ipsemet Ludovicus 13. præest Regno. Marchio de l'Ancre, Conchini dictus, fabulam suam peragit tragicâ Catastrophe.

Sub Ferdinando II. & III.

Dissidia inter Regem Ludov. 13. ejusque fratrem & matrem; quæ tamen non diu post com-

composita sunt. Tholosæ decollatur dux Montmorancius ætatis anno 35. Rex Lothoringiam subiugat. Galli & Hispani belligerant invicem. Rex Ludoicus, pro colligendis suppetiis militaribus censum subditis indicit: coactiq; sunt etiam Symbolon illuc conferre omnes Clerici, nemine immunitate donato; scilicet id imperante necessitate, quæ negatur legem agnoscere. Ludovico nascitur filius primogenitus, Delfinus Gallia, hæres futurus Regii diadematis.

PARTICULA V.

Historia Danica collaterales.

Sub Carolo Magno.

Quid in provinciis hisce, populisque actum sit ante & circa tempora Caroli Magni, id non habeo vobis bonâ fide recensere: quum me nulli scriptores scientem reddiderint. Sequentibus tamen annis Dania coluit suos Reges, quorum nomina ordine hic nequeunt poni ob angustias.

Sub Carolo IV. & seqq.

Waldemarus ultimus, bella gessit cum Svecis. Margaretha filia Waldemari, mater Olai, Albertum Sveciæ regem bello superat, & capit: Dominanturq; mater & filius: & sancitur, ut Dania, Svecia, Norvegia, uni Regi

mane-

maneant subjecta. Olao mortuo à Margaretha adoptatur Ericus X. : quem sequutus Christophorus Bavarus, nepos Margar: ex sore; tumq; aliquamdiu in Dania viguit Dynastia exterorum, præcipuè Ducum Holsat: & Schlesvic.

Sub Friderico III.

Rex Daniæ factus Christianus I. (Christiernus I.) antea Comes Oldenburgensis; Monarcha totius Septentrionis, & trium Regnorum Dan: Svec: Norv:

Sub Carolo V.

Acceperat quidem à patre suo Christ. I. filius Christiernus II. tria septentrionis regna; Verum cum hic ob tyrannidem pulsus esset in exilium, & rejectus à subditis, oblatum est regnum Friderico I. Christiani patruo, & tum quidem segregatum est Regnum Sveciæ à cæteris, ejusq; Rex factus Gustavus, relictis reliquis duobus Christiano III.

Sub Maximil. II.

Lis, adeoq; bellum ortum gestumq; est inter Reges Sveciæ, Daniæ, & Lubecenses: sed brevi reditum ad concordiam. Filius Christ. 3. Fridericus II. Rex Daniæ & Norveg.

Sub Rodolfo II.

Friderici II. filius Christianus IV. utriusq;
Regni

Regni gubernacula feliciter dirigit. Condit
urbes aliquot novas, & Academias erigit. Cum
Carolo Rege Sveciæ, & Adol. Gust. Car. fil.
bellum init, & perficit prosperiter.

Sub Matthia I.

Composita lis & bellum inter Reges
Dan: & Svec: itemque Moscovitam.

Sub Ferdinando II.

Rex Christ. IV. novum pangit foedus cum
Ordinib. Hollandicis. Cum Svecis quoque
amicabilem pactionem init. Sub eo pericli-
tatur Holsatia pressa à Cæsarianis. Movet
nonnulla adversus Hamburgenses.

Sub Ferdinando III.

Idem Rex Christ. IV. curæ sibi esse pati-
tur afflictæ Germaniæ sortem. Quocirca Rex
tranquillitatis amantissimus, in id incumbit
pro viribus, ut pax & animorum unio, com-
positis dissidiis, reducatur. Faveat illi æther.

PARTICULA VI.

Historiæ Suecicæ correspondentes.

Sub Carolo IV.

Suecicæ historiæ multo sunt juniores &
jejuniores Danicis, si spectemus ætatem ante-
gressam Carolum M. Regnante Carolo 4, Sve-
ciæ imperio præfuit Albertus, Dux Megapoli-
tanus:

tanus: postidea captus à Margarita, Daniae reginâ: tandem, ut mox dictum, Svecia Daniae regibus cessit: subjectaque mansit ferè usq; ad Maximil. II; Pòst imperii proprii potestatem recuperavit.

Sub Rodolfo II.

Cum patrum nostrorum memoria, à Sigismundo rege Poloniae, Sveciae coronam gestante, Carolus dux Sudermanniae, patruus ipsius, constitutus esset praeses aut vice Rex Sveciae, ipse postea Regis titulum assumpsit. 1607. retinuitq; imperium. Hinc continuata illa bella inter Svecos & Polonos. Moritur is Carolus 1611. Ei succedit Gust. Apolph.

Sub Matthia I.

Sveci cum Moscis continuam hostilitatem diu exercuerunt. Eam tollit, & ad amicum foedus perducit Gustavus, electus Rex & coronatus 1617.

Sub Ferdin. II.

Pacem Gustavus init cum Rege Daniae, Holmæstadii 1619. Rigam Livoniae capit: Uxorem sibi associat Eleonoram, Brandeb. Similiter cum Polonis sancit concluditq; inducias: 1624. Pòst: Alia illi cum Borussis jurgia, quæ cum victoriâ terminat. Tandem in Germaniam movit, laturus opem afflictis Ecclesiae rebus;

G

ubi

ubi gloriose & feliciter debellatis provinciis, urbibus, populis, Victor occubuit, ad Luzam, 1632. Exequiæ illi factæ sunt, cadaverque avectum in Sveciam 1634. Reliquit filiam Christianam, cui servatur diadema Regium Svecicum. Post Gustavi discessum è mortalitate, Duces exercitus illius bellum continuant in Germania, usq; ad incipientem annum 1639.

CONTINUATIO CRONII LAUREMBERGIANI

ad nostra usq; tempora.

LECTORI S. Non opera precium fore arbitror, singulas rerum ab Excessu Laurembergii p. m. ad nostra usq; tempora gestarum minutias sub certas classes & titulos cogere, cum pecuniaræ titulos paucitate suâ non mereantur. Imò unusquisq; illas ad sua loca, præviâ auctoris Methodo signata, facile referre potest. Itaq; res hoc tempore, præsertim in tractu Europæo gestas, ordine annorum sibi invicem succedentes, prout se in calamus effundunt, enarrabimus, & summa rerum capita, sicut ab Autore factum, delibabimus.

Res ab Anno 1638, usq; ad præsentis anni 1642 curriculum gestæ

Sub Ferdinando III.

A. C.
1639.

Dux Vinariensium Bernhardus, Urbem
Brisa-

Brisacensem, ingenti molimine obseſſam, & A. C. Sagunthinâ fame penè non enectam, Victor 1639. ingreditur, & expirantem annum 1638 egregiâ victoriâ terminat. Burgundia victricibus armis penè tota à Sveco-Vinariensibus subjungatur. Pirnavium, Saxoniae oppidum in confinio Bohemiae ſitum, à Saxonis iteratis vicibus, ſed toties frustrato ſucceſſu, oppugnatur: quod tamen poſtea ab ipsis Svecis diruitur, & ſolo æqvatur. Sveci, Duce Bannerio, Cæſareanos ad oppidum Saxoniae Chemnitium adoriuntur, & victoriam opimis onuſti ſpoliis reportant: Qui poſtea Bohemiam numeroſo milite infeſtat, ibidemq; Cæſareas cædit copias, Duce Montecuculi & Hofkirchio captis. Cæſareo-Bavarici Obſidionem Duellii, ſeu arcis **Hohentwiel**/ quæ ipsis multâ ſanguinis & pecuniæ profuſâ copiâ conſtitit, eventu conatibus ipſorum non respondente, ſolvere coguntur. Livonia ſubitâ irruptione militum Brandeburgicorum, Duce Hermanno **Boht**/ turbatur, & panico terrore afficitur: quorum tamen plurima pars virtute militum præſidiariorum Rigenſium cæſa eſt, reliquis vitæ incolumitatem fugâ quærentibus. Jeſuitæ centeſimum à fundato ſuo Ordine annum Romæ & Viennæ magnâ cum ſolemnitate celebrant. Galli Heſdinum, Artesiæ oppidum,

A. C. pidum, oppugnant & expugnant. Theor-
villæ à Gallis facta obsidio, quam Piccolominius
Cæsareorum Generalis memorabili exercitûs
Gallici strage solvit. Turbæ Scoto-Anglicæ
in nervum, adeoq; apertum bellum erumpunt.
Bernhardus, Dux Saxonix & Vinariæ, post res
multas præclare à se gestas, gloriosam Deo a-
nimam Neoburgi ad Rhenum reddit, amplissi-
mâ suis legatione factâ. Conventus S. R. Im-
perii, & Septem-viralis Collegii Principum,
Norimbergæ. Celebris Naumachia inter
Hispanicam & Hollandicam Classem in portu
Angliæ, Duyns vocato, commissa, ubi Hollan-
di superatâ classe Hispanorum victoriam re-
tulerunt, in cuius rei memoriam triumphales
in Bataviâ accensi sunt ignes.

1640 In demortui Magni Turcarum Sultani
locum frater ipsius IBRAIMUS PRIMUS cog-
nominatus ad regni Turcici gubernacula eve-
hitur. Lis inter Regem Daniæ, & Belgii con-
fœderati Status de exactione telonii in Cim-
bridâ Chersoneso. Banerus suas cum Lune-
burgicis & Hassiacis copias conjungit, & ad
Salefeldam è regione Cæsareanorum castra
metatur. Galli Atrebatum, urbem Artesiæ
munitissimam, post operosam obsidionem,
deditione capiunt, cui victoriæ paulò post ad-
jungitur Augusta Taurinorum. Regina Sve-
ciæ

ciæ Vidua asportata secum omni pretiosâ su-
 pellectile clàm ex Sveciâ in Daniam discedit.
 Comitia Imperii Ratisbonæ celebrantur, ad
 quæ diversorum Imperii Principum & Urbium
 Legati mittuntur. Tria in illis capita rerum
 ponderanda. 1. quâ ratione tranquillitas &
 pax in Imperio Romano stabiliri possit. 2. qui-
 bus auxiliis & mediis bellum, ad pacem obti-
 nendam, gerendum sit. 3. Quomodo colla-
 bsæ in Imperio Romano justitiæ sit succurren-
 dum. Regnum Catalonia Hispanorum jugo
 excusso se in libertatem asserit. Motus bel-
 lici in Scotiâ & Angliâ continuantur. Chri-
 stianus Udalricus, Daniæ Regis filius, terge-
 mino sclopeti ictu occiditur. Cæsareani ad
 oppidum Hassiæ Ziegenhain insigni clade à
 Svecis, Duce Reinholdo Rosâ Livono, affici-
 untur. Elector Brandenburgicus Georgius
 Wilhelmus è statione vitæ decedit, in cujus
 defuncti locum postea successit Filius Frideri-
 cus Wilhelmus, obtento à Poloniae Rege
 Prussiae Electoralis feudo. Gulielmus, Prin-
 cipis Auraici Filius, cum Meladiâ Mariâ, Re-
 gis Angliæ Filiâ, sponsalia contrahit.

Cataloniae defectionem excipit longè pe-
 riculosior Lusitaniae rebellio, in Regem legi-
 timo Regni herede, Duce Bregançao, Dn.
 Johanne IV, electo. 1641

A. C. Schlangianæ ad Neoburgum interceptæ, quo accepto nuncio Bannerius Chamio castra movet, & per Bohemiam in Saxoniam fugit. Georgius Dux Luneburgicus debitum naturæ Hildeshemii persolvit. Joannes Bannerus, Excellentissimus Svecici Martis Archistrategus, diem suum Halberstadii obit, cujus optio factus fuit Generalis Leonhardus Torstensohnius. Wolfferbytum Sveco-Luneburgicis copiis, inundatione aquarum factâ, obsidetur, fortunâ conatus eorum eludente, ideoq; obsidionem solvunt. Gennepa confœderatorum Statuum armis expugnatur. Amnistia generalis in Ratisponensibus Comitibus concluditur & publicatur. Discessum est ex Comitibus Ratisponensibus. Duellum iterum à Sperreutero, sed, ut antea, frustrato successu, obsidetur. Ferdinandus de Austriâ, Frater Hispaniarum Regis Catholici, Brûxellis supremum vitæ diem claudit. Tractatus de restitutione Palatinatus inter Electorem Palatinum, & Ducem Bavariæ Viennæ agitantur. Göttinga irritò conatu à Cæsareanis obsessa. Aria Gallorum potestati excussa Hispanis redditur.

1642 Hasso Vinarienses Vefaliæ Rhenum trajiciunt, & Copias Cæsareanas, duce Lamboy, extremâ clade maculant. Gustavus Hornius, Svc-

Svecorum Campi-Mareschallus, & Cæsareus Generalis Joannes de Werth, permutatione factâ, in libertatem asseruntur. Princeps Auraius Copias Confœderatorum Statuum in campum educit, suaq; Weimariensium castris propius admovet. Militiæ Sveciæ Generalis Torstensohnus cum suo exercitu in Silesiam movet, & Glogaviâ Majore potitur. Victoria ubiq; per Silesiam arma circumfert, Cæsareumq; Exercitum maximâ strage affectum funditus delet, Ipso Duce Generali Francisco Alberto in prælio mortem opperente. Comes de Guiche cum suis copiis totis castris ab Hispanis, duce Francisco de Melo, exutus & cæsus est. Perpignianum à Gallis arctè & magno opere in hunc usq; diem obsidetur. Hispanorum copiæ à Gallis ductu Mons. la Motte tribus vicibus ad oppidum Couliere in Catalonia accisæ & prostratæ, quæ postea victorum potestati cessit. Et ita facta est obsidionis illius, & hujus appendicis

F I N I S.

Lauremberg, Peter,

Cronius sive series ... rerum illustrium ... a mundi exortu ad usque an. 16
38

S.l. 1642

H.un. 334

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10032720-0

VD17 1:064797U